

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101007/I/2025/36158754177098500

VPLYV KORUPCIE NA EKONOMICKÝ
A FINANČNÝ ROZVOJ KRAJÍN

Diplomová práca

2025

Bc. Filip Jusko

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

**VPLYV KORUPCIE NA EKONOMICKÝ
A FINANČNÝ ROZVOJ KRAJÍN**

Diplomová práca

Študijný program: Finančné trhy a investovanie
Študijný odbor: Ekológia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra bankovníctva a medzinárodných financií
Školiteľ: doc. Ing. Andrej Cupak, PhD.

Bratislava 2025

Bc. Filip Jusko

Čestné vyhlásenie

Vyhlasujem, že som celú záverečnú prácu vypracoval samostatne s použitím uvedenej odbornej literatúry.

Bratislava, 01. mája 2025

.....

Bc. Filip Jusko

Pod'akovanie

Na úvod chcem poďakovať doc. Ing. Andrejovi Cupakovi, PhD. za jeho rady a predávanie cenných skúseností, ktoré pomohli pri vypracovávaní tejto diplomovej práce.

Abstrakt

JUSKO, Filip: Vplyv korupcie na ekonomický a finančný rozvoj krajín. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra bankovníctva a medzinárodných financií. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Andrej Cupak, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2025, 66 s.

Diplomová práca sa zaoberá analýzou vplyvu korupcie na ekonomický a finančný rozvoj krajín sveta. Hlavným cieľom bolo preskúmať, do akej miery korupcia ovplyvňuje rast HDP a prílev priamych zahraničných investícií. Práca sa zameriava aj na posúdenie, či je tento vzťah lineárny, alebo má nelineárnu štruktúru, ako aj na úlohu ďalších faktorov, akými sú politická stabilita, úroveň formálneho vzdelania, nezamestnanosť či ekonomická vyspelosť krajiny.

Štruktúra práce pozostáva z troch častí. Prvá kapitola je venovaná všeobecnému vymedzeniu korupcie, spôsobom jej merania, príčinám a dôsledkom korupcie, ako aj teoretickému rámcu ekonomického a finančného rozvoja. Druhá kapitola sa zameriava na formuláciu hlavného výskumného problému, stanovenie cieľa práce, definovanie premenných a výber kvantitatívnych metód, konkrétne panelovej regresnej analýzy. Obsahuje aj formuláciu výskumných hypotéz, ktoré sú neskôr predmetom empirického overenia. Tretia kapitola predstavuje jadro praktickej časti, kde sú prezentované výsledky regresných analýz. Zahŕňa interpretáciu vplyvu korupcie a ďalších premenných na rast HDP a prílev priamych zahraničných investícií, ako aj vyhodnotenie stanovených hypotéz na základe empirických výsledkov.

Kľúčové slová

korupcia, index vnímania korupcie, ekonomický rast, rast HDP, priame zahraničné investície

Abstract

JUSKO, Filip: The impact of corruption on the economic and financial development of countries. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Economics and Finance; Department of Banking and International Finance. – Thesis supervisor: doc. Ing. Andrej Cupak, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2025, 66 p.

The thesis focuses on analysing the impact of corruption on the economic and financial development of countries around the world. The main objective was to examine the extent to which corruption influences GDP growth and the inflow of foreign direct investment. The thesis also assesses whether this relationship is linear or follows a nonlinear structure and considers the role of other factors such as political stability, the level of formal education, unemployment, and the economic development of a country.

The structure of the thesis consists of three parts. The first chapter is devoted to the general definition of corruption, methods of its measurement, its causes and consequences, as well as the theoretical framework of economic and financial development. The second chapter focuses on formulating the main research problem, defining the aim of the thesis, selecting the variables, and choosing quantitative methods, specifically panel regression analysis. It also includes the formulation of research hypotheses, which are later empirically tested. The third chapter forms the core of the practical section, presenting the results of the regression analyses. It includes the interpretation of the effects of corruption and other variables on GDP growth and FDI inflows, as well as the evaluation of the proposed hypotheses based on empirical findings.

Keywords

corruption, corruption perception index, economic growth, GDP growth, foreign direct investment

Obsah

Zoznam grafov	9
Zoznam tabuliek	10
Zoznam skratiek.....	11
Úvod.....	12
1. Teoretický rozbor zvolenej témy	14
1.1. Definovanie korupcie.....	14
1.1.1. <i>Formy korupcie</i>	15
1.1.2. <i>Meranie korupcie</i>	17
1.1.3. <i>Opatrenia na zníženie korupcie</i>	20
1.2. Definícia ekonomického a finančného rozvoja krajiny	21
1.2.1. <i>Ekonomický rozvoj</i>	21
1.2.2. <i>Finančný rozvoj</i>	22
1.3. Teoretické a empirické prístupy k príčinám a dôsledkom korupcie	23
1.3.1. <i>Príčiny korupcie</i>	23
1.3.2. <i>Dôsledky korupcie</i>	25
2. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania.....	28
2.1. Cieľ práce.....	28
2.2. Údaje a premenné	28
2.3. Ukazovatele použité v analýze	29
2.4. Metodológia a hypotézy.....	31
3. Výsledky práce a diskusia	33
3.1. Trendy rastu HDP a vývoja priamych zahraničných investícií	33
3.2. Trendy vývoja Corruption Perceptions Indexu.....	38
3.3. Závislosť medzi závislými premennými a Corruption Perceptions Indexom	44
3.4. Deskriptívne štatistiky a korelačné koeficienty skúmaných premenných	46
3.4.1. Deskriptívne štatistiky skúmaných premenných	47

3.4.2.	Korelačné koeficienty skúmaných premenných	49
3.5.	Regresné analýzy rastu HDP a priamych zahraničných investícií.....	52
3.6.	Vyhodnotenie hypotéz na základe regresných analýz	58
Záver		62
Zoznam použitej literatúry		64

Zoznam grafov

Graf 1: Rast HDP a vývoj FDI pre región Severnej a Južnej Ameriky	33
Graf 2: Rast HDP a vývoj FDI pre región Východnej Ázie a Pacifiku	34
Graf 3: Rast HDP a vývoj FDI pre región Európy a Strednej Ázie.....	35
Graf 4: Rast HDP a vývoj FDI pre región Blízkeho východu a Severnej Afriky	36
Graf 5: Rast HDP a vývoj FDI pre región Subsaharskej Afriky	37
Graf 6: Rast HDP a vývoj FDI pre región Západnej Európy	38
Graf 7: Vývoj CPI pre región Severnej a Južnej Ameriky	39
Graf 8: Vývoj CPI pre región Východnej Ázie a Pacifiku	40
Graf 9: Vývoj CPI pre región Európy a Strednej Ázie	41
Graf 10: Vývoj CPI pre región Blízkeho východu a Severnej Afriky.....	42
Graf 11: Vývoj CPI pre región Subsaharskej Afriky.....	43
Graf 12: Vývoj CPI pre región Západnej Európy	44
Graf 13: Závislosť medzi rastom HDP a CPI	45
Graf 14: Závislosť medzi FDI a CPI	46

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Deskriptívne štatistiky skúmaných premenných.....	47
Tabuľka 2: Korelačné koeficienty skúmaných premenných	50
Tabuľka 3: Odhad determinantov rastu HDP pomocou regresných modelov	52
Tabuľka 4: Odhad determinantov FDI pomocou regresných modelov	55

Zoznam skratiek

„**Corrupt_rev**“ – transformovaný index korupcie, kde vyššia hodnota znamená vyššiu mieru vnímanej korupcie (otočené hodnoty CPI).

„**Corrupt_rev_sq**“ – kvadratický člen premennej **Corrupt_rev**, slúžiaci na zachytenie nelineárneho vzťahu medzi korupciou a závislými premennými.

„**CPI**“ – Corruption Perceptions Index.

„**FDI**“ – foreign direct investment.

„**FDI_w**“ – upravený prílev priamych zahraničných investícií ako percento HDP, očistené o extrémne hodnoty.

„**GDPgrowth_w**“ – upravený percentuálny medzročný rast HDP, očistený o extrémne hodnoty.

„**log_GDPperCapita**“ – logaritmovaná hodnota HDP na obyvateľa, používaná na vyjadrenie ekonomickej vyspelosti krajiny.

„**PolRight**“ – index politických práv, kde vyššia hodnota predstavuje silnejšiu ochranu demokratických práv.

„**PolStab**“ – ukazovateľ politickej stability, pričom vyššie hodnoty signalizujú stabilnejšie politické prostredie.

„**School**“ – priemerný počet rokov formálneho vzdelania populácie vo veku nad 25 rokov.

„**Unemp**“ – miera nezamestnanosti v krajine, vyjadrená ako percento z ekonomicky aktívneho obyvateľstva.

Úvod

Korupcia je dlhodobo diskutovaným javom, ktorý ovplyvňuje fungovanie verejných inštitúcií, efektívnosť alokácie zdrojov a celkové ekonomické prostredie krajín. Hoci jej rozsah a dôsledky sa líšia v závislosti od úrovne rozvoja a inštitucionálneho rámca, vo viacerých ekonomikách, predovšetkým v krajinách s nižšou ekonomickou vyspelosťou a v štátoch prechádzajúcich ekonomickou transformáciou, zostáva významným faktorom ovplyvňujúcim ekonomické a investičné rozhodovanie. Z tohto dôvodu je dôležité lepšie porozumieť tomu, ako a do akej miery korupcia vplyva na kľúčové makroekonomické ukazovatele a finančné toky.

Diplomová práca reaguje na túto potrebu analýzou vzťahu medzi korupciou a ekonomickým a finančným rozvojom krajín sveta. Hlavným cieľom práce je zistiť, do akej miery korupcia ovplyvňuje rast HDP a objem priamych zahraničných investícií, ktoré patria medzi najdôležitejšie ukazovatele ekonomickej výkonnosti a otvorenosti krajín voči medzinárodnému kapitálu. Práca sa zároveň snaží objasniť, či tento vzťah nadobúda lineárnu alebo nelineárnu podobu a ako sa mení pod vplyvom ďalších faktorov, ako sú politická stabilita, formálne vzdelanie, nezamestnanosť a úroveň rozvinutosti krajiny. Práca vychádza z významných štúdií od autorov Paola Maura a Pak Hung Moa, ktorí identifikovali viacero transmisných kanálov, cez ktoré korupcia negatívne ovplyvňuje ekonomický rast krajín. Na overenie výskumných hypotéz sú využité panelové regresné modely v softvéri Stata. Analýza je realizovaná na vzorke 179 krajín sveta za obdobie rokov 2009 až 2022.

Táto diplomová práca je rozdelená do troch kapitol. Prvá kapitola sa venuje všeobecnému vymedzeniu korupcie, spôsobom jej merania, formám a opatreniam na jej zníženie, ako aj príčinám a dôsledkom korupcie. Zároveň obsahuje aj definíciu ekonomického a finančného rozvoja krajiny. V druhej kapitole sú stanovené ciele práce, formulované výskumné hypotézy a opísané premenné, ktoré vstupujú do analýzy. Zároveň sú predstavené použité kvantitatívne metódy, predovšetkým panelová regresná analýza, a charakterizovaný výber dát. Tretia kapitola predstavuje praktickú časť práce, kde sú prezentované výsledky deskriptívnych a regresných analýz. V tejto časti sa podrobne vyhodnocujú vzťahy medzi mierou korupcie, rastom HDP a prílevom priamych zahraničných investícií, pričom sa overujú vopred stanovené hypotézy. Výsledky poukazujú na existenciu nelineárneho vzťahu medzi korupciou a rastom HDP, ako aj na silný negatívny vplyv korupcie na prílev priamych zahraničných investícií.

Výsledky tejto diplomovej práce môžu byť prínosné nielen pre akademickú obec či analytikov skúmajúcich vplyv inštitucionálnych faktorov na ekonomický rozvoj, ale aj pre tvorcov hospodárskych a investičných politík zvažujúcich opatrenia na zníženie korupcie a zvýšenie investičnej atraktivity krajiny. Zistenia poskytujú dôležité podnety pre pochopenie toho, ako korupcia, politická stabilita či vzdelanie ovplyvňujú makroekonomický výkon krajín a môžu slúžiť ako podklad pre formuláciu efektívnych reforiem. Je však potrebné zdôrazniť, že analýza sa zameriava primárne na korelačné vzťahy, a teda nie je možné jednoznačne vyvodzovať kauzalitu. Na overenie kauzálnych vzťahov by bolo potrebné realizovať podrobnejšiu analýzu, ktorá však prekračuje rozsah tejto diplomovej práce.

1. Teoretický rozbor zvolenej témy

Pochopenie korupcie ako komplexného spoločenského a ekonomického javu si vyžaduje hlbšie preskúmanie jej definície, foriem, príčin a dôsledkov. Korupcia zasahuje široké spektrum oblastí a jej vplyv sa prenáša nielen do fungovania verejných inštitúcií, ale aj do ekonomického výkonu krajín a stability finančných trhov. Na správne vyhodnotenie jej účinkov je nevyhnutné analyzovať nielen samotný pojem korupcie, ale aj spôsoby jej merania a metodologické výzvy, ktoré s tým súvisia.

V tejto kapitole sa zameriavame na systematické predstavenie problematiky korupcie z viacerých uhlov pohľadu. Úvodné časti sú venované definícii korupcie, jej základným prejavom a rôznym formám, v akých sa môže vyskytovať. Nasleduje rozbor hlavných príčin korupčného správania a jeho následkov, ktoré sa prejavujú v hospodárskej, finančnej a sociálnej oblasti. Osobitnú pozornosť venujeme možnostiam a limitom merania korupcie, pričom sa podrobne venujeme indexu vnímania korupcie od organizácie Transparency International. Tento ukazovateľ tvorí východisko pre analytickú časť práce.

V ďalšej časti kapitoly objasňujeme základné pojmy ekonomického a finančného rozvoja, ktoré sú kľúčové pre pochopenie skúmaného vzťahu medzi mierou korupcie a makroekonomickými ukazovateľmi.

Záverečná časť kapitoly sa venuje prehľadu relevantných akademických štúdií, ktoré sa zaoberajú vzťahom medzi korupciou a ekonomickým či finančným rozvojom. Rôzne prístupy v odbornej literatúre poskytujú pohľad na mechanizmy, ktorými korupcia ovplyvňuje hospodársky rast, verejné výdavky a investičné prostredie. Tieto poznatky tvoria dôležitý teoretický základ pre ďalšiu analýzu, ktorá bude predmetom nasledujúcich častí práce.

1.1. Definovanie korupcie

Korupcia je zneužívanie vlastného postavenia na dosiahnutie osobného prospechu. Tento prospech môže zahŕňať finančné výhody, politickú moc alebo iné výhody, ktoré nie sú v súlade so zákonmi alebo etickými normami spoločnosti. Zvyčajne zahŕňa praktiky, ako sú úplatkárstvo, sprenevera verejných prostriedkov, rodinkárstvo a klientelizmus. Z pohľadu právnych a ekonomických inštitúcií korupcia narúša verejný záujem a podporuje neefektívne prerozdelenie zdrojov (Mo, 2001; Svensson, 2005).

Korupcia sa často spája s verejnými funkciami a inštitúciami, kde jednotlivci alebo skupiny zneužívajú svoju moc na osobný zisk. Hlavným charakteristickým znakom korupcie je konflikt medzi súkromnými záujmami jednotlivca alebo skupiny ľudí a kolektívnym záujmom spoločnosti. Tento konflikt vedie k poklesu dôvery verejnosti v štátne inštitúcie, čo oslabuje ich legitímnosť a efektívnosť (Svensson, 2005).

Definícia korupcie sa môže líšiť v závislosti od právneho a kultúrneho kontextu. Napríklad Transparency International (2024) definuje korupciu ako „zneužitie zverenej moci pre súkromný zisk“. Podobne Svensson (2005) uvádza, že korupcia je odrazom právnych, ekonomických, kultúrnych a politických inštitúcií krajiny. Táto variabilita v definíciách zdôrazňuje komplexnosť problematiky korupcie a jej rôzne formy v odlišných politických a ekonomických prostrediach.

Jedným zo zaujímavých konceptov v literatúre je pohľad na korupciu ako na „mazadlo“, ktoré pomáha prekonať neefektívne regulačné bariéry. Tento argument však čelí kritike, pretože väčšina výskumov ukazuje, že korupcia má primárne negatívny dopad na ekonomický rast, súkromné investície a inštitucionálnu efektívnosť. Namiesto zlepšovania ekonomických podmienok korupcia často vedie k zvýšenej politickej nestabilite a nerovnosti (Mo, 2001).

Korupcia teda predstavuje zložitý jav, ktorý je úzko spojený s charakterom inštitúcií a správaním jednotlivcov. Pre pochopenie jej vplyvu na ekonomický a finančný rozvoj je potrebné nielen analyzovať jej formy, ale aj kanály, ktorými ovplyvňuje kľúčové premenné ekonomického rastu a rozvoja.

1.1.1. Formy korupcie

Pre efektívny boj proti korupcii je nevyhnutné porozumieť rôznym formám, v ktorých sa môže prejavovať. Nasledujúca podkapitola poskytuje prehľad hlavných foriem korupcie.

- **Úplatkárstvo** – Najznámejšia forma korupcie. Spočíva v ponúkaní, poskytovaní, prijímaní alebo požadovaní akejkoľvek veci hodnoty s cieľom ovplyvniť činnosť osoby vo verejnej alebo súkromnej sfére. Táto forma korupcie narúša spravodlivú hospodársku súťaž a podkopáva dôveru verejnosti v inštitúcie (Úrad na ochranu oznamovateľov, 2025; FinReport, 2025).
- **Sprenevera** – Predstavuje neoprávnené použitie alebo odcudzenie finančných prostriedkov alebo majetku, ktoré boli zverené určitej osobe v rámci jej funkcie.

Typicky sa vyskytuje v prípadoch, keď zamestnanec alebo verejný činiteľ odkloní prostriedky na svoj osobný prospech, čím spôsobí finančnú ujmu organizácii alebo štátu (The Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law, 2025).

- **Nepotizmus** – Známy aj ako rodinkárstvo, spočíva v uprednostňovaní príbuzných alebo blízkych osôb pri obsadzovaní pracovných pozícií alebo poskytovaní iných výhod, bez ohľadu na ich kvalifikáciu. Tento jav vedie k neefektívnosti a demotivácii kvalifikovaných pracovníkov, čo negatívne ovplyvňuje výkon organizácie (FinReport, 2025; Úrad na ochranu oznamovateľov, 2025).
- **Klientelizmus** – Forma korupcie, pri ktorej dochádza k vzájomne výhodným vzťahom medzi politickými predstaviteľmi a jednotlivcami alebo skupinami, často na úkor verejného záujmu. Typickým prejavom je pridelovanie štátnych zákaziek alebo iných výhod na základe osobných väzieb namiesto transparentných a spravodlivých procesov (Úrad na ochranu oznamovateľov, 2025).
- **Zneužívanie moci** – Nastáva, keď verejný činiteľ alebo osoba v autoritatívnej pozícii využíva svoje postavenie na dosiahnutie osobného prospechu alebo na poškodenie iných. Tento typ korupcie môže zahŕňať napríklad neoprávnené rozhodnutia, ktoré zvyhodňujú určité osoby alebo skupiny, alebo represívne opatrenia voči oponentom (FinReport, 2025; Úrad na ochranu oznamovateľov, 2025).
- **Volebná korupcia** – Zahŕňa praktiky, ktoré narušajú integritu volebného procesu, ako je kupovanie hlasov, manipulácia s volebnými výsledkami alebo poskytovanie neoprávnených výhod voličom s cieľom získať ich podporu. Tieto praktiky podkopávajú demokratické princípy a môžu viesť k nespravodlivému zastúpeniu vo verejných funkciách (Úrad na ochranu oznamovateľov, 2025).
- **Zneužívanie verejných prostriedkov** – Táto forma korupcie spočíva v nelegálnom alebo neetickom využívaní verejných zdrojov na osobné obohatenie alebo na financovanie nelegálnych aktivít. Môže ísť o neoprávnené pridelovanie štátnych zákaziek, manipuláciu s verejnými obstarávaniami alebo iné praktiky, ktoré vedú k neefektívnemu využívaniu verejných financií (FinReport, 2025).

Pochopenie týchto rôznych foriem korupcie je kľúčové pre vývoj efektívnych stratégií na jej prevenciu a potlačanie. Každá forma korupcie predstavuje špecifické výzvy a vyžaduje ciele opatrenia na zabezpečenie transparentnosti, zodpovednosti a integrity vo verejnom aj súkromnom sektore.

1.1.2. Meranie korupcie

Meranie korupcie je jednou z najväčších výziev v rámci výskumu tohto fenoménu. Kvôli jej skrytej povahe je identifikácia korupčných praktík náročná, pričom dostupné prístupy sa zvyčajne delia na priame a nepriame metódy. Každý z týchto prístupov má svoje výhody a obmedzenia, a výber konkrétnej metódy často závisí od cieľov a kontextu výskumu.

Priame metódy sa zameriavajú na identifikáciu konkrétnych korupčných praktík prostredníctvom analýzy faktických údajov a priamych dôkazov. Tieto metódy zahŕňajú využívanie štatistických údajov, auditov a inšpekcií na odhalenie nesprávnych finančných tokov alebo korupčných transakcií. Merajú skôr skutočné skúsenosti s korupciou, než jej vnímanie a môžu zahŕňať oficiálne údaje, ako sú nahlásené prípady korupcie, počty odsúdených, výsledky volebných kontrol a prieskumy založené na skúsenostiach s korupciou (United Nations Office on Drugs and Crime, 2024).

Na druhej strane nepriame metódy sa spoliehajú na údaje, ktoré sú založené na názoroch a vnímaní korupcie odborníkmi, občanmi alebo podnikateľskou komunitou. Tieto metódy sú menej nákladné a často umožňujú porovnanie medzi krajinami alebo regiónmi. Nepriame metódy merania korupcie nezisťujú skutočný výskyt korupcie, ale vychádzajú skôr z vnímanej úrovne korupcie. Často sa používajú preto, lebo skutočný výskyt korupcie sa ťažko meria. Nepriame metódy môžu byť založené aj na expertných hodnoteniach, keď sú vybraní experti požiadaní, aby posúdili trendy a vzorce korupcie v danej krajine alebo skupine krajín (United Nations Office on Drugs and Crime, 2024).

Každá z metód má svoje výhody a nevýhody. Priame metódy poskytujú detailný pohľad na konkrétne prípady korupcie, no ich aplikácia je často finančne a časovo náročná. Nepriame metódy umožňujú rýchlejšie a lacnejšie zhromaždenie údajov, no môžu byť menej presné a podliehať skresleniam. Kombinácia oboch prístupov by preto mohla poskytnúť komplexnejší obraz o rozsahu a charaktere korupcie.

1.1.2.1. *Corruption Perceptions Index*

Meranie korupcie je náročné, pretože ide o skrytú a nelegálnu činnosť, ktorú je ťažké kvantifikovať priamymi metódami. *Corruption Perceptions Index* po slovensky index vnímania korupcie je najznámejší a najpoužívanější ukazovateľ korupcie na svete, ktorý každoročne zostavuje organizácia Transparency International od roku 1995. V našej práci pre tento index používame skratku CPI. Zdroje a prieskumy, z ktorých sa CPI skladá, sú

založené na starostlivo vypracovaných a kalibrovaných dotazníkoch, na ktoré odpovedajú odborníci a podnikatelia. Je široko uznávaný mnohými krajinami a medzinárodnými inštitúciami ako spoľahlivý nástroj na meranie úrovne vnímanej korupcie vo verejnom sektore. Metodológia zostavovania indexu vnímania korupcie pozostáva z výberu zdrojových dát a škálovania týchto dát (Transparency International, 2025).

Index vnímania korupcie je založený na kombinácii minimálne troch rôznych zdrojov dát pre každú krajinu, pričom celkovo využíva 13 rôznych prieskumov a hodnotení od 12 renomovaných inštitúcií, ako sú napríklad Svetová banka či Svetové ekonomické fórum. Keďže spája mnoho rôznych prejavov korupcie do jedného celosvetovo porovnateľného ukazovateľa, poskytuje komplexnejší obraz o situácii v konkrétnej krajine ako každý zdroj osobitne. Proces výpočtu CPI sa pravidelne reviduje, aby sa zabezpečila jeho čo najväčšia spoľahlivosť a súdržnosť. Pre každú krajinu sa vypočíta priemer zo všetkých dostupných štandardizovaných skóre, pričom krajina musí byť hodnotená aspoň tromi rôznymi zdrojmi, aby mohla byť zahrnutá do CPI (Transparency International, 2025).

Aby bolo možné porovnať rôzne zdroje dát, všetky údaje sú prevedené na jednotnú škálu od 0 do 100, kde 0 predstavuje najvyššiu úroveň vnímanej korupcie a 100 najnižšiu. Transparency International následne podľa výsledkov zostavuje aj rebríček krajín podľa hodnôt indexu (Transparency International, 2025).

Index vnímania korupcie sa zameriava na rôzne prejavy korupcie vo verejnom sektore, medzi ktoré patria:

úplatkárstvo; odklonenie verejných prostriedkov; úradníci využívajúci svoju verejnú funkciu na súkromné účely bez toho, aby čelili následkom; schopnosť vlád potlačiť korupciu vo verejnom sektore; nadmerná byrokracia vo verejnom sektore, ktorá môže zvýšiť príležitosti na korupciu; nepotické menovania v štátnej službe; zákony zabezpečujúce, aby verejní činitelia museli zverejňovať svoje financie a potenciálne konflikty záujmov; právna ochrana osôb, ktoré nahlásia prípady úplatkárstva a korupcie; ovládnutie štátu úzkymi záujmovými skupinami; prístup k informáciám o verejných záležitostiach a činnosti vlády (Transparency International, 2025).

Na druhej strane index vnímania korupcie nezahŕňa:

priame vnímanie alebo skúsenosti občanov s korupciou; daňové podvody; nezákonné finančné toky; podporovatelia korupcie (právnici, účtovníci, finanční poradcovia

atd.); pranie špinavých peňazí; korupcia v súkromnom sektore; neformálne ekonomiky a trhy (Transparency International, 2025).

V tejto diplomovej práci využívame Corruption Perceptions Index ako primárny zdroj údajov pre náš ukazovateľ korupcie, čo nám umožňuje objektívne porovnať úroveň vnímanej korupcie a analyzovať jej vplyv na ekonomický a finančný rozvoj jednotlivých štátov.

1.1.2.2. Metodologické výzvy pri meraní korupcie

Meranie korupcie predstavuje značné metodologické výzvy, ktoré vyplývajú z jej skrytej povahy, rôznych foriem a subjektívnych vnímaní. Presné kvantifikovanie tohto javu je kľúčové pre efektívne tvorenie politik a implementáciu protikorupčných opatrení.

Jednou z hlavných výziev je definovanie korupcie. Korupcia sa prejavuje v rôznych formách, ako sú úplatkárstvo, sprenevera, rodinkárstvo či klientelizmus, čo komplikuje jej jednotné a univerzálne definovanie. Táto rôznorodosť sťažuje vytvorenie jednotných meracích nástrojov, ktoré by zachytili všetky aspekty korupcie (United Nations Office on Drugs and Crime, 2023). Aj preto je v akademických štúdiách často kladený dôraz na špecifikáciu typu korupcie, ktorý je predmetom skúmania.

Metódy merania korupcie majú svoje nedostatky. Priame metódy zahŕňajú skúmanie reálnych skúseností s korupciou prostredníctvom prieskumov medzi občanmi alebo podnikateľmi, zatiaľ čo nepriame metódy sa spoliehajú na vnímanie a názory expertov či verejnosti. Oba prístupy majú svoje nedostatky. Priame metódy môžu byť ovplyvnené neochotou respondentov priznať účasť na korupcii, zatiaľ čo nepriame metódy môžu odrážať skôr vnímanie než skutočnú mieru korupcie (United Nations Office on Drugs and Crime, 2024).

Korupcia je často skrytá a neohlásená, čo vedie k nedostatku objektívnych údajov. Oficiálne štatistiky môžu podhodnocovať skutočný rozsah korupcie, pretože mnohé prípady zostávajú nezaznamenané. Tento nedostatok spoľahlivých dát komplikuje tvorbu presných indikátorov a porovnávanie medzi krajinami či regiónmi (Lučić a kol., 2016). Je preto nevyhnutné pristupovať k hodnoteniu korupcie s určitou mierou opatrnosti a kritického nadhľadu.

Vnímanie a tolerancia korupcie sa líšia naprieč kultúrami a spoločnosťami. To znamená, že metódy merania, ktoré sú účinné v jednom kontexte, nemusia byť vhodné v

inom. Napríklad, praktiky považované za korupčné v jednej krajine môžu byť v inej akceptované ako bežná súčasť spoločenských vzťahov (Lučić a kol., 2016). Zohľadnenie kultúrnych rozdielov je preto kľúčové pri interpretácii výsledkov medzinárodných porovnaní.

1.1.3. Opatrenia na zníženie korupcie

Korupcia je komplexný spoločenský jav, ktorý ovplyvňuje fungovanie verejných inštitúcií, ekonomiku aj dôveru občanov v štát. Jej potlačanie si vyžaduje systematický prístup zahŕňajúci široké spektrum legislatívnych, inštitucionálnych a spoločenských opatrení.

Jednou z najúčinnějších stratégií na zníženie korupcie je posilnenie inštitúcií a fungovania právneho štátu. Silné inštitúcie, riadiace sa jasnými pravidlami a kontrolnými mechanizmami, sú menej náchylné na zneužívanie moci. Nezávislé protikorupčné agentúry a silná súdna moc tvoria základný rámec pre ďalšie reformy v oblasti transparentnosti a spravodlivosti (Transparency International, 2024). Bez stabilných a funkčných inštitúcií je akýkoľvek pokus o systematický boj proti korupcii len dočasným riešením.

Zvýšenie transparentnosti a lepší prístup verejnosti k informáciám sú ďalšími piliermi boja proti korupcii. Občania a médiá musia mať možnosť kontrolovať verejné výdavky a procesy verejného obstarávania. Medzinárodné iniciatívy ako Open Government Partnership či Open Budget Index ukazujú, že transparentnosť efektívne obmedzuje korupčné praktiky (Transparency International, 2024). Praxi však býva zavádzanie transparentnosti často spojené s odporom zo strany časti politických alebo ekonomických elít.

Dôležitým faktorom je aj regulácia politického financovania. Korupcia často pramení z netransparentných vzťahov medzi politikou a finančnými záujmami. Zavedenie jasných pravidiel pre kampane, obmedzenie výšky darov a povinnosť zverejňovať financovanie prispievajú k spravodlivejšiemu politickému prostrediu (Transparency International, 2024). Bez dôslednej kontroly politického financovania je riziko klientelizmu a politickej korupcie výrazne vyššie.

Okrem systémových opatrení je nevyhnutné zvyšovať povedomie verejnosti o dôsledkoch korupcie. Programy občianskej výchovy na školách a verejné kampane môžu pomôcť formovať negatívny postoj voči korupcii a posilniť kultúru etického správania. Organizácie ako United Nations Development Programme implementujú vzdelávacie

iniciatívy v rozvojových krajinách, ktoré zdôrazňujú dôležitosť transparentnosti a integrity (United Nations Development Programme, 2024).

Ochrana oznamovateľov korupcie je ďalším dôležitým nástrojom v boji proti tomuto fenoménu. Zavedenie legislatívy na ochranu oznamovateľov a vytvorenie anonymných kanálov na nahlasovanie korupčných praktík umožňuje odhaľovanie prípadov korupcie bez rizika represálií voči oznamovateľom. Transparency International zdôrazňuje, že krajiny s účinnou ochranou oznamovateľov dosahujú lepšie výsledky v odhaľovaní korupčných praktík (Transparency International, 2024). Podpora oznamovateľov je preto jedným z kľúčových indikátorov seriózneho prístupu krajiny k riešeniu problému korupcie.

Opatrenia na zníženie korupcie teda vyžadujú komplexný prístup, ktorý zahŕňa posilnenie inštitúcií, zvýšenie transparentnosti, digitalizáciu, ochranu oznamovateľov, vzdelávanie a reformy politického financovania. Úspech týchto opatrení závisí od ich implementácie v kombinácii s politickou vôľou a podporou verejnosti, bez ktorých by aj najlepšie navrhnuté stratégie ostali neúčinné.

1.2. Definícia ekonomického a finančného rozvoja krajiny

Ekonomický a finančný rozvoj predstavujú zásadné procesy ovplyvňujúce hospodársku stabilitu a celkovú prosperitu krajiny. Kým ekonomický rozvoj sa primárne zameriava na zvyšovanie životnej úrovne a zlepšovanie hospodárskeho výkonu, finančný rozvoj sa sústreďuje na posilnenie efektívnosti a stability finančných inštitúcií a trhov. Tieto dva faktory sú navzájom úzko prepojené, pričom ich vzájomná interakcia zohráva kľúčovú úlohu pri zabezpečení dlhodobého ekonomického rastu a udržateľnosti hospodárskeho systému.

1.2.1. Ekonomický rozvoj

Ekonomický rozvoj predstavuje proces, pri ktorom sa ekonomiky transformujú z prostredí s obmedzenými zdrojmi a možnosťami na také, kde obyvatelia disponujú širšími príležitosťami a lepšou životnou úrovňou. Nezahŕňa len hospodársky rast meraný ukazovateľmi ako HDP, ale aj hlbšie spoločenské zmeny vedúce k vyššej kvalite života (Behrman, 2001). Z tohto dôvodu je vhodné vnímať ekonomický rozvoj ako komplexný a viacrozmerný proces, ktorý presahuje rámec čisto ekonomických ukazovateľov.

Pôvodné chápanie rozvoja vychádzalo z predstavy, že rozvojové krajiny majú prebytok pracovnej sily, ktorú možno presunúť z tradičného poľnohospodárstva bez poklesu produkcie. Za hlavný limitujúci faktor bol považovaný nedostatok kapitálu, zatiaľ čo

industrializácia a silná úloha štátu v plánovaní a riadení ekonomiky boli vnímané ako kľúčové predpoklady pokroku (Behrman, 2001). Tieto predpoklady však z dnešného pohľadu pôsobia značne zjednodušené a nereflektujú komplexnosť moderných rozvojových procesov.

V druhej polovici 20. storočia došlo k prehodnoteniu týchto názorov. Súčasné prístupy zdôrazňujú potrebu priaznivého makroekonomického prostredia, nízkej inflácie, fiškálnej stability a efektívneho právneho rámca chrániaceho vlastnícke práva. Kľúčovou súčasťou rozvoja sa stal aj ľudský kapitál, predovšetkým vzdelanie, a vytváranie správnych stimulov pre podnikateľské aktivity (Behrman, 2001). Zároveň sa čoraz viac uznáva, že kvalita inštitúcií a právneho prostredia je rovnako dôležitá ako samotné investície.

Ekonomická politika by mala podporovať makroekonomickú rovnováhu, rozvíjať inštitúcie podporujúce investície a podporovať hospodársku súťaž ako nástroj na zvyšovanie produktivity. To zahŕňa otvorenosť medzinárodnému obchodu, odstraňovanie prekážok a využívanie trhových mechanizmov, pričom kľúčová je transparentnosť a nediskriminácia v rámci regulácií (Behrman, 2001). Bez otvorenosti a efektívnych trhových pravidiel môže byť ekonomický rozvoj spomalený aj napriek priaznivým domácim podmienkam.

1.2.2. Finančný rozvoj

Finančný rozvoj predstavuje rast a zlepšovanie finančných systémov, ktoré umožňujú efektívnu alokáciu kapitálu v ekonomike. Rozvinutý finančný systém zahŕňa stabilné bankovníctvo, dobre regulované kapitálové trhy, dostupnosť úverov a rôznych investičných nástrojov. Silné finančné inštitúcie podporujú hospodársky rast tým, že poskytujú prístup k financovaniu podnikateľom aj spotrebiteľom, čím umožňujú expanziu výroby, spotreby a inovácií. Finančná stabilita je zároveň nevyhnutná na ochranu ekonomiky pred krízami a šokmi, ktoré môžu negatívne ovplyvniť investície a zamestnanosť. Zlepšenie fungovania finančného systému si vyžaduje rozvoj inštitúcií, nástrojov, trhov aj právneho rámca, ktorý podporuje uzatváranie a vymáhanie zmlúv a efektívne realizovanie transakcií (World Bank Group, 2025). Kvalitný finančný systém tak vytvára pevné základy pre stabilný a rovnomernejší hospodársky rozvoj.

Krajiny s rozvinutým finančným sektorom zvyčajne zaznamenávajú rýchlejší hospodársky rast, keďže efektívne finančné systémy podporujú investície, zvyšujú produktivitu a vytvárajú priaznivé prostredie pre inovácie. Finančný rozvoj zároveň prispieva k znižovaniu chudoby a nerovností tým, že zlepšuje prístup k financiám pre

chudobné a zraniteľné skupiny, umožňuje lepšie riadenie rizík a rozširuje príležitosti na generovanie príjmov (World Bank Group, 2025). Z tohto pohľadu je finančný rozvoj nielen motorom hospodárskeho rastu, ale aj nástrojom zníženia sociálnych nerovností a spravodlivejšieho rozdelenia bohatstva.

1.3. Teoretické a empirické prístupy k príčinám a dôsledkom korupcie

Pochopenie vplyvu korupcie na ekonomický a finančný rozvoj krajín si vyžaduje teoretické ukotvenie, ktoré pomáha odhaliť mechanizmy, cez ktoré sa tento fenomén prejavuje. Z poznatkov odbornej literatúry vyplýva, že korupcia má komplexný charakter a ovplyvňuje ekonomické procesy nielen priamo, ale aj prostredníctvom viacerých sprostredkujúcich faktorov.

Paolo Mauro (1997) upozorňuje na negatívny vplyv korupcie na investičné prostredie, ktorý sa prejavuje poklesom investičnej aktivity, deformáciou rozhodovacích procesov a neefektívnym využívaním verejných prostriedkov. Tento typ správania vedie k zníženiu dôvery investorov a podkopávaniu hospodárskej stability. Pak Hung Mo (2001) vo svojej práci rozširuje pohľad na korupciu o konkrétne mechanizmy, ktorými zasahuje do širšieho ekonomického prostredia. Identifikuje politickú nestabilitu, znižovanie kvality ľudského kapitálu a obmedzovanie súkromných investícií ako hlavné prenosové kanály, cez ktoré korupcia oslabuje ekonomický rast. Tieto poznatky nepredstavujú predmet samostatnej analýzy, ale boli využité ako koncepčný základ pre vytvorenie nášho vlastného empirického modelu. Metodologické prístupy a teoretické rámce uvedených autorov pomohli usmerniť štruktúru analytickej časti práce a zároveň poskytli nástroje na interpretáciu vzťahov medzi korupciou a vybranými ekonomickými premennými v rôznych inštitucionálnych a hospodárskych podmienkach.

Na to, aby sme lepšie pochopili, ako korupcia ovplyvňuje spoločnosť a ekonomiku, sa v ďalšej časti zameriame na to, čo ju spôsobuje a aké má dôsledky. Tieto súvislosti nám pomôžu vytvoriť celkový obraz o jej fungovaní. Zároveň tým pripravíme pôdu pre praktickú časť práce.

1.3.1. Príčiny korupcie

Dostupná odborná literatúra poukazuje na to, že korupcia vzniká v dôsledku kombinácie vládnych zásahov, ekonomických stimulov, inštitucionálnych slabín a sociálnych podmienok. Ide o komplexný jav, ktorý je ovplyvňovaný viacerými navzájom prepojenými faktormi.

Jednou z hlavných príčin je nadmerná regulácia a intervencia štátu v ekonomike. Široké právomoci úradníkov vytvárajú priestor na zneužitie moci, čo motivuje jednotlivcov a firmy obchádzať pravidlá prostredníctvom úplatkov. Podobne k zvýšenej korupcii prispievajú obchodné reštrikcie, ako dovozné kvóty či ochranné clá, ktoré vytvárajú renty a priestor pre nelegálne získavanie výhod (Mauro, 1997; Šumah, 2018). Aj preto sa v posledných dekádach kladie väčší dôraz na minimalizáciu zbytočných regulačných zásahov.

Ďalšími faktormi sú zle nastavené štátne dotácie a cenové regulácie. Pridelovanie dotácií bez jasných kritérií alebo deformácia cien vedie k zvýšenému riziku korupčného správania. Systémy viacnásobných výmenných kurzov a netransparentné schémy pridelovania devíz tiež vytvárajú príležitosti na neoprávnené zisky (Mauro, 1997; Šumah, 2018). Ukazuje sa, že práve v oblastiach s veľkým rozsahom štátnych zásahov je korupcia obzvlášť odolná voči bežným kontrolným mechanizmom.

Dôležitým aspektom je aj úroveň odmeňovania vo verejnej správe. Výrazný rozdiel medzi mzdami vo verejnom a súkromnom sektore znižuje integritu úradníkov, najmä ak absentujú efektívne kontrolné mechanizmy (Mauro, 1997). Vytvorenie dôstojných platových podmienok pre verejných zamestnancov by preto malo byť neoddeliteľnou súčasťou protikorupčných stratégií.

Zdroje korupcie možno nájsť aj v sektore správy prírodných zdrojov. V krajinách bohatých na suroviny vznikajú značné ekonomické renty, ktoré často priťahujú korupčné praktiky. Literatúra tiež upozorňuje na sociálne faktory, ako sú silné rodinné väzby či etnická fragmentácia, ktoré zvyšujú toleranciu voči protekcionizmu a klientelizmu (Mauro, 1997).

Ďalšími významnými faktormi sú kvalita legislatívy a úroveň profesionalizácie verejnej správy. Nedostatočná vymáhateľnosť práva, slabé inštitúcie a nejasné zákony vytvárajú priaznivé podmienky pre šírenie korupcie, vrátane tzv. legálnej korupcie, ktorá sa pohybuje na hrane zákona (Šumah, 2018). Posilnenie právneho rámca a nezávislých kontrolných orgánov je preto kľúčovým predpokladom úspešného boja proti korupcii.

Korupciu môže podporovať aj kultúrne nastavenie spoločnosti. V niektorých kultúrach je vnímanie úplatku odlišné, pričom tradičné hodnoty, ako silné rodinné väzby alebo kolektivismus, môžu prispievať k rozvoju klientelizmu (Šumah, 2018). Pri navrhovaní protikorupčných politík je preto nevyhnutné brať do úvahy aj špecifiká kultúrneho kontextu.

Zhrnutím dostupných poznatkov možno konštatovať, že korupcia je dôsledkom zložitého súboru ekonomických, inštitucionálnych a sociálno-kultúrnych faktorov. Ich vzájomná interakcia vytvára prostredie, v ktorom sa korupčné správanie stáva bežnou súčasťou fungovania štátu. Účinný boj proti tomuto javu si preto vyžaduje nielen právne a organizačné opatrenia, ale aj dlhodobé zmeny v oblasti hodnotového systému spoločnosti.

1.3.2. Dôsledky korupcie

Korupcia predstavuje závažný problém, ktorý ovplyvňuje rôzne aspekty fungovania krajiny. Jej dôsledky sa prejavujú v ekonomickej, finančnej a sociálnej sfére, pričom negatívne ovplyvňujú celkový rozvoj a stabilitu danej krajiny.

1.3.2.1. Ekonomické dôsledky

Korupcia má výrazné negatívne ekonomické dôsledky, keďže narúša efektívne pridelovanie zdrojov a oslabuje hospodársku výkonnosť krajín. V štúdiu *Corruption and Economic Growth* Mo (2001) uvádza, že korupcia ovplyvňuje rast prostredníctvom troch hlavných mechanizmov, ktorými sú politická nestabilita, oslabovanie ľudského kapitálu a pokles súkromných investícií. Politická nestabilita vyvolaná korupciou znižuje dôveru v štátne inštitúcie a odrádza podniky od dlhodobých investícií. Zároveň korupcia oslabuje fungovanie vzdelávacieho a zdravotníckeho systému, čo spomaľuje rozvoj ľudského kapitálu a dlhodobo brzdí ekonomický rast. Tieto mechanizmy ukazujú, že vplyv korupcie na ekonomiku je hlbší a komplexnejší, než by sa mohlo na prvý pohľad zdať.

Ďalším zásadným aspektom je negatívny vplyv korupcie na investičné prostredie. Korupcia zvyšuje náklady podnikov, ktoré musia platiť úplatky, aby získali prístup k verejným zákazkám alebo regulačnému súhlasu. To vedie k neefektívnemu pridelovaniu verejných zdrojov, keďže rozhodovanie je často založené na klientelizme namiesto ekonomickej efektívnosti (Mo, 2001; Sičáková a Zemanovičová, 2002). V dlhodobom horizonte to oslabuje konkurencieschopnosť hospodárstva a znižuje celkovú efektivitu trhu. Narušenie rovnosti príležitostí navyše prispieva k prehĺbovaniu sociálnych nerovností v krajine.

Korupcia zároveň znižuje atraktivitu krajiny pre zahraničných investorov. Podľa štúdie *Influence of Corruption on Economic Growth* od Podobnika a kol. (2007) existuje priama súvislosť medzi úrovňou korupcie a prílevom zahraničných investícií. Vyššia miera korupcie odrádza investorov, ktorí uprednostňujú stabilné a predvídateľné podnikateľské prostredie. Naopak, krajiny s nižšou mierou korupcie priťahujú viac kapitálu, čím podporujú

rýchlejší hospodársky rast a zvyšujú ekonomickú stabilitu. Z toho vyplýva, že úspešný boj proti korupcii je kľúčový aj pre zlepšovanie medzinárodnej konkurencieschopnosti ekonomiky.

1.3.2.2. *Finančné dôsledky*

Korupcia má významné finančné dôsledky, najmä v podobe neefektívneho prerozdelenia verejných zdrojov. Prostriedky určené na rozvoj infraštruktúry, vzdelávania či zdravotníctva sú často odklonené na osobné účty skorumpovaných úradníkov, čo oslabuje kvalitu verejných služieb a znižuje celkovú životnú úroveň obyvateľstva (Zemanovičová, 2002). Dlhodobé zanedbávanie verejných služieb následne prehĺbuje sociálne nerovnosti a brzdí rozvoj spoločnosti.

Ďalším vážnym finančným dopadom korupcie je zvýšenie daňového a odvodového zaťaženia. Neefektívne využívanie verejných financií núti štát hľadať nové zdroje príjmov cez vyššie dane, čo negatívne vplyva na podnikateľské prostredie a ekonomický rast. Zvýšená regulácia a byrokracia, ako sprievodné javy korupcie, navyše zvyšujú transakčné náklady podnikateľov (Sičáková a Zemanovičová, 2002). Takéto prostredie znižuje atraktivitu krajiny nielen pre domácich podnikateľov, ale aj pre zahraničných investorov.

Korupcia destabilizuje aj finančný sektor tým, že podporuje nesprávne pridelovanie úverov a investícií. V korupčných systémoch sú finančné prostriedky často pridelované subjektom s politickými väzbami namiesto ekonomicky perspektívnym projektom, čím sa zvyšuje riziko nesplácania úverov a oslabuje stabilita bankového sektora (Sičáková a Zemanovičová, 2002). Finančné krízy vyvolané takýmto správaním môžu mať následky, ktoré ďaleko presahujú hranice jednej krajiny.

Korupcia zároveň zvyšuje náklady podnikania, keďže firmy musia platiť úplatky za licencie, verejné zákazky či za prekonávanie regulačných prekážok. Tento jav vedie k deformácii podnikateľského prostredia a oslabeniu hospodárskej súťaže, čím sa spomaľuje ekonomický rast (Zemanovičová, 2002). V dôsledku toho majú v korupčnom prostredí výhodu nie najefektívnejšie, ale najviac prepojené firmy.

Dlhodobým následkom korupcie je aj oslabenie dôvery občanov v štátne inštitúcie, čo sa prejavuje v nižšej daňovej disciplíne. Ako uvádza Svensson (2005), v prostredí systematického zneužívania verejných prostriedkov sú občania menej ochotní plniť si daňové povinnosti, čo vedie k poklesu príjmov štátu a potrebe zavádzať vyššie dane alebo

nové poplatky. Strata dôvery v štát pritom predstavuje vážnu hrozbu pre dlhodobú stabilitu a legitimitu verejných inštitúcií.

1.3.2.3. Sociálne dôsledky

Korupcia má silný vplyv na spoločnosť a spôsobuje sociálny úpadok a frustráciu obyvateľstva. Ide o komplexný fenomén, ktorý narúša základné princípy demokratickej spoločnosti a znižuje dôveru občanov vo verejné inštitúcie. Korupčné praktiky zasahujú viaceré oblasti spoločenského života, rozkladajú morálne hodnoty a oslabujú spoločenskú súdržnosť a rovnosť príležitostí (Liptáková a Skaloš, 2020).

Jedným z najvýznamnejších sociálnych dôsledkov korupcie je zhoršenie životnej úrovne obyvateľov. Nespravodlivá distribúcia verejných zdrojov vedie k poklesu kvality zdravotníctva, školstva a iných verejných služieb. Verejné financie, ktoré by mali podporovať rozvoj infraštruktúry a sociálnej starostlivosti, sú často zneužívané na osobné obohatenie určitých skupín, čo zvyšuje sociálne rozdiely (Liptáková a Skaloš, 2020). Výsledkom je, že najviac trpia práve tí najzraniteľnejší členovia spoločnosti.

Korupcia zároveň podkopáva dôveru občanov v politický systém a jeho legitimitu. Keď sa korupcia stáva súčasťou každodenného života, občania nadobúdajú presvedčenie, že štátne inštitúcie nie sú schopné chrániť ich záujmy. To vedie k apatii, nezájmu o verejné dianie a v extrémnych prípadoch aj k sociálnym nepokojom a protestom (Liptáková a Skaloš, 2020). V dlhodobom horizonte tak korupcia oslabuje nielen inštitúcie, ale aj samotné základy demokracie.

Ďalším vážnym aspektom je vplyv korupcie na morálne hodnoty spoločnosti. Korupcia vytvára prostredie, kde sa podplácanie a klientelizmus stávajú normou, a kde spravodlivosť či rovnosť strácajú na význame. Úspech je vnímaný ako výsledok osobných kontaktov a manipulácie systému, nie schopností a poctivej práce (Liptáková a Skaloš, 2020; Sičáková a Zemanovičová, 2002). Takto formovaná spoločnosť sa stáva menej otvorenou, menej spravodlivou a viac rezistentnou voči zmenám.

Korupcia negatívne ovplyvňuje aj kvalitu verejnej správy a efektívnosť štátnych inštitúcií. V dôsledku klientelizmu sa do rozhodujúcich pozícií dostávajú jednotlivci bez potrebných schopností, čo vedie k nekompetentnosti v riadení a plytvaniu verejnými prostriedkami (Liptáková a Skaloš, 2020; Sičáková a Zemanovičová, 2002). Nedostatočná kvalita verejnej správy vedie k ďalšiemu oslabovaniu dôvery občanov v štát a prispieva k pretrvávajúcej neefektívnosti a frustrácii spoločnosti.

2. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

V predchádzajúcej kapitole diplomovej práce sme preberali problematikou korupcie a jej ekonomické a sociálne dopady na krajinu. Nazreli sme aj do odborných publikácií zaoberajúcich sa tematikou vplyvu korupcie na ekonomický a finančný rozvoj krajín. Naším cieľom je preskúmať túto problematiku a na aktuálnejších dátach analyzovať vplyv korupcie na ekonomický a finančný rozvoj krajín. V našej diplomovej práci analyzujeme dáta zo 179 krajín za obdobie rokov 2009 až 2022.

V tejto kapitole sa podrobne predstaví hlavný cieľ práce, metodologické postupy a analytické techniky použité na spracovanie dostupných dát. Okrem toho sa definujú premenné, ktoré budú zahrnuté v analýze, a formulujú sa hypotézy, ktoré budú overené v empirickej časti práce. Použitím vhodných štatistických metód a ekonometrických modelov sa pokúsime prispieť k lepšiemu pochopeniu dôsledkov korupcie na ekonomický a finančný rozvoj krajín.

2.1. Cieľ práce

Hlavným cieľom tejto diplomovej práce je analyzovať vplyv korupcie na ekonomický a finančný rozvoj krajín na základe dostupných panelových dát. Práca sa zameriava na kvantifikáciu dopadov korupcie na ekonomické premenné a identifikáciu faktorov, ktoré môžu tento vzťah ovplyvňovať.

Na dosiahnutie hlavného cieľa boli stanovené nasledujúce parciálne ciele:

- Definovanie teoretických pojmov spojených s korupciou a jej ekonomických dôsledkov.
- Vytvorenie panelovej databázy, ktorá obsahuje relevantné ekonomické a finančné premenné pre čo najviac krajín v období rokov 2009 až 2022.
- Analýza trendov korupcie a jej vplyvu na rast HDP a priame zahraničné investície.
- Aplikácia ekonometrických a štatistických metód v softvéri Stata na odhad vplyvu korupcie na ekonomický a finančný rozvoj krajín a vyhodnotenie hypotéz.
- Interpretácia výsledkov a porovnanie so závermi predchádzajúcich štúdií.

2.2. Údaje a premenné

Dáta použité v našej štúdií pochádzajú z panelových databáz pokrývajúcich 179 krajín sveta v období rokov 2009 až 2022. Tieto údaje boli získané z renomovaných

medzinárodných inštitúcií, ako sú Svetová banka, Transparency International a organizácie Our World in Data. Databáza obsahuje premenné, ktoré nám pomôžu analyzovať vplyv korupcie na ekonomický a finančný rozvoj krajín. Sú nimi index vnímania korupcie, ročný rastom HDP, HDP na obyvateľa, priame zahraničné investície, politické práva, politická stabilita a priemerný počet rokov vzdelávania dospelých nad 25 rokov.

Hlavnou analyzovanou premennou je index vnímania korupcie, ktorý slúži na kvantifikáciu vzťahu medzi mierou vnímanej korupcie, rastom HDP a priamymi zahraničnými investíciami. Výber premenných vychádza zo štúdie od Pak Hung Mo s názvom *Corruption and Economic Growth*, pričom tieto premenné boli spracované a analyzované v softvéri Stata pomocou ekonometrických a štatistických metód. Zatiaľ čo Mo vo svojej analýze pracoval s rastom HDP ako hlavnou závislou premennou a skúmal vplyv korupcie na ekonomický rast prostredníctvom súkromných investícií, ľudského kapitálu a politickej stability, v našej štúdií sme sa rozhodli použiť priame zahraničné investície ako náhradu za súkromné investície z dôvodu nedostupnosti údajov. Priame zahraničné investície predstavujú relevantný ukazovateľ ekonomického rozvoja a atraktivity krajiny pre investorov, čím umožňujú analyzovať širší vplyv korupcie na kapitálové toky.

V našej analýze sme zvolili dve závislé premenné, ktorými sú rast HDP a priame zahraničné investície. Doplnili sme teda model Pak Hung Mo o jednu závislú premennú. Urobili sme tak po tom, ako sme identifikovali dôležitý odkaz v jeho štúdií na prácu Paola Maura, s názvom *Why Worry About Corruption?*, ktorý skúmal vplyv korupcie nielen na ekonomický rast, ale aj na investície. Mauro zistil, že korupcia má negatívny dopad na investičnú aktivitu krajín, čo následne ovplyvňuje celkový hospodársky rast. Mo sa v záveroch svojej štúdie priamo odkazuje na tieto zistenia a tiež konštatuje, že jedným z hlavných transmisných kanálov, ktorým korupcia ovplyvňuje rast, sú investície. Na základe tejto prepojenosti sme sa rozhodli rozšíriť náš model o priame zahraničné investície ako ďalší indikátor, čím v podstate spájame prístupy oboch štúdií. Tento prístup nám umožňuje lepšie pochopiť komplexnosť vplyvu korupcie a presnejšie identifikovať jej dopad nielen na rast HDP, ale aj na prílev kapitálu do krajín.

2.3. Ukazovatele použité v analýze

Výber ukazovateľov pre našu analýzu vychádza zo štúdie *Corruption and Economic Growth* od autora Pak Hung Mo a štúdie *Why Worry About Corruption?* od Paola Maura.

Tieto štúdie skúmajú vplyv korupcie na hospodársky rast a identifikujú hlavné transmisné kanály, cez ktoré korupcia ovplyvňuje ekonomický a finančný rozvoj krajín.

- **Corruption Perceptions Index** – Index je zostavovaný na základe údajov z 13 rôznych zdrojov, vrátane Svetovej banky a Svetového ekonomického fóra, pričom zohľadňuje názory odborníkov a podnikateľov na korupciu vo verejnom sektore. Tento index je dôležitým nástrojom na porovnávanie úrovne korupcie medzi krajinami a slúži ako indikátor efektívnosti protikorupčných opatrení. Vyššie skóre v CPI často koreluje s lepšími ekonomickými výsledkami, silnejšími inštitúciami a vyššou úrovňou dôvery verejnosti vo vládu (Transparency International, 2025).
- **Rast HDP** – Kľúčový ukazovateľ ekonomického výkonu krajiny, ktorý vyjadruje, o koľko sa zvýšila alebo znížila hodnota všetkých finálnych tovarov a služieb vyprodukovaných v krajine za určité obdobie, zvyčajne za rok. Tento ukazovateľ poskytuje informácie o tempe ekonomického rastu a je často používaný na porovnávanie hospodárskeho vývoja medzi rôznymi krajinami alebo regiónmi (World Bank Group, 2025).
- **Priame zahraničné investície** – Predstavujú investície, pri ktorých subjekt z jednej krajiny vloží kapitál do podniku v inej krajine s cieľom získať trvalý podiel a vplyv na jeho riadenie. Trvalý podiel sa zvyčajne chápe ako vlastníctvo minimálne 10 % akcií alebo hlasovacích práv. FDI zahŕňajú nielen počiatočný vklad, ale aj ďalšie finančné toky medzi investorom a podnikom, ako sú reinvestície ziskov či úvery. Tieto investície sú významné pre hospodársky rozvoj, pretože prinášajú kapitál, technológie, know-how aj prístup na nové trhy. FDI môžu byť záporné, keď z krajiny odíde viac kapitálu, než do nej príde. To sa môže stať, keď zahraniční investori vyberajú svoje zisky a posielajú ich späť do svojej domovskej krajiny, predávajú svoje podiely v domácich firmách alebo splácajú pôžičky materským spoločnostiam. Takéto záporné hodnoty však nemusia nutne signalizovať negatívny vývoj, ale môžu odzrkadľovať prirodzené ekonomické procesy či reakciu na aktuálnu politickú a ekonomickú situáciu (World Bank Group, 2025; Blaho, 2022).
- **HDP na obyvateľa** – Ukazovateľ, ktorý vyjadruje priemernú ekonomickú produkciu na jedného obyvateľa v krajine za rok. Vypočíta sa tak, že celkový hrubý domáci produkt krajiny sa vydolí počtom jej obyvateľov. Tento indikátor poskytuje predstavu o priemernej životnej úrovni v krajine a často sa používa na porovnávanie ekonomickej úrovne medzi rôznymi štátmi. Vyššia hodnota HDP na obyvateľa

zvyčajne naznačuje vyššiu životnú úroveň a lepšiu ekonomickú prosperitu obyvateľstva (World Bank Group, 2025).

- **Priemerný počet rokov vzdelávania dospelých nad 25 rokov** – Tento indikátor udáva priemerný počet rokov, počas ktorých sa osoby staršie ako 25 rokov zúčastňovali na formálnom vzdelávaní. Formálne vzdelávanie zahŕňa primárne vzdelanie a vyššie úrovne vzdelania. Tento indikátor nezahŕňa roky strávené opakovaním ročníkov. Používa sa na meranie úrovne vzdelanosti v krajine (Our World in Data, 2025).
- **Politické práva** – Indikátor hodnotí mieru, do akej obyvatelia krajiny môžu slobodne participovať na politickom procese. Zohľadňuje najmä to, či sú voľby slobodné a spravodlivé, teda či prebiehajú bez manipulácie a umožňujú občanom reálne vyjadriť svoju vôľu. Súčasťou hodnotenia je aj politický pluralizmus, teda existencia rôznorodých politických strán a skupín, ako aj možnosť občanov aktívne sa zapájať do verejného a politického života. Indikátor zároveň analyzuje fungovanie vlády, konkrétne efektivitu a transparentnosť vládnych inštitúcií a ich schopnosť reagovať na potreby obyvateľstva (Our World in Data, 2025).
- **Politická stabilita** – Tento ukazovateľ hodnotí vnímanie pravdepodobnosti politickej nestability a/alebo násilných činov, vrátane terorizmu, v danej krajine. Vyššie poradie naznačuje lepšie hodnotenie politickej stability. Politická stabilita je kľúčovým faktorom pre ekonomický rozvoj a celkovú prosperitu krajiny, pretože stabilné politické prostredie podporuje dôveru investorov, efektívne fungovanie inštitúcií a sociálnu súdržnosť (World Bank Group, 2025).
- **Nezamestnanosť** – Ukazovateľ nezamestnanosť vyjadruje podiel pracovnej sily, ktorá je bez práce, ale dostupná a hľadá zamestnanie. Meria sa ako percento z celkovej pracovnej sily (World Bank Group, 2025).

2.4. Metodológia a hypotézy

Diplomová práca analyzuje vplyv korupcie na ekonomický a finančný rozvoj krajín a ich hlavné determinanty v programe Stata pomocou nasledovných metód:

- **Analýza premenných** – vyhodnocujeme trendy najdôležitejších premenných,
- **Deskriptívna štatistika** – opisujeme základné charakteristiky dát ako priemer, medián a štandardná odchýlka,

- **Korelačná analýza** – skúmame vzťahy medzi premennými pomocou Pearsonových korelačných koeficientov, ktoré poskytujú prvotný náhľad na smer a silu lineárnych vzťahov medzi premennými,
- **Regresná analýza panelových dát** – odhadujeme modely s fixnými a náhodnými efektmi na identifikáciu vplyvu korupcie na ekonomické premenné, a zároveň testujeme aj možné nelineárne vzťahy cez kvadratickú špecifikáciu použitím nasledovnej špecifikácie:

$$Y_{it} = \alpha_i + \beta_1 \text{Corrupt}_{it} + \beta_2 \text{Corrupt}_{it}^2 + \gamma X_{it} + \delta_t + \varepsilon_{it},$$

kde Y_{it} predstavuje dvojicu našej závislej premennej rast HDP a FDI, Corrupt_{it} je index vnímania korupcie v krajine i a čase t . X_{it} predstavuje súbor kontrolných premenných, ktorými sú HDP na obyvateľa, priemerný počet rokov vzdelávania dospelých nad 25 rokov, politické práva, politická stabilita a miera nezamestnanosti.

Cieľom analýzy je zistiť, do akej miery miera korupcie ovplyvňuje rast HDP a prílev priamych zahraničných investícií v krajinách sveta, a zároveň preskúmať, či je tento vzťah lineárny alebo nelineárny. Analýza sa tiež zameriava na porovnanie vplyvu ďalších faktorov, ako sú politická stabilita, vzdelanie, nezamestnanosť a HDP na obyvateľa. Použitím panelových regresných modelov s fixnými a časovými efektmi hodnotíme smer, silu a štatistickú významnosť týchto vzťahov.

Na záver využívame nami analyzované dáta a odhadnuté ekonometrické modely na testovanie formulovaných hypotéz o vplyve korupcie na ekonomický a finančný rozvoj krajín. Tieto hypotézy vychádzajú z teoretických poznatkov a predchádzajúcich empirických štúdií, ktoré sme rozoberali v teoretickej časti tejto práce:

H1: Vyššia miera korupcie negatívne ovplyvňuje rast HDP.

H2: Existuje nelineárny vzťah medzi korupciou a rastom HDP.

H3: Vyššia miera korupcie znižuje prílev FDI.

H4: Existuje nelineárny vzťah medzi korupciou a prílevom FDI.

H5: Politická stabilita signifikantne vplýva na rast HDP.

H6: Úroveň formálneho vzdelania signifikantne vplýva na prílev FDI.

3. Výsledky práce a diskusia

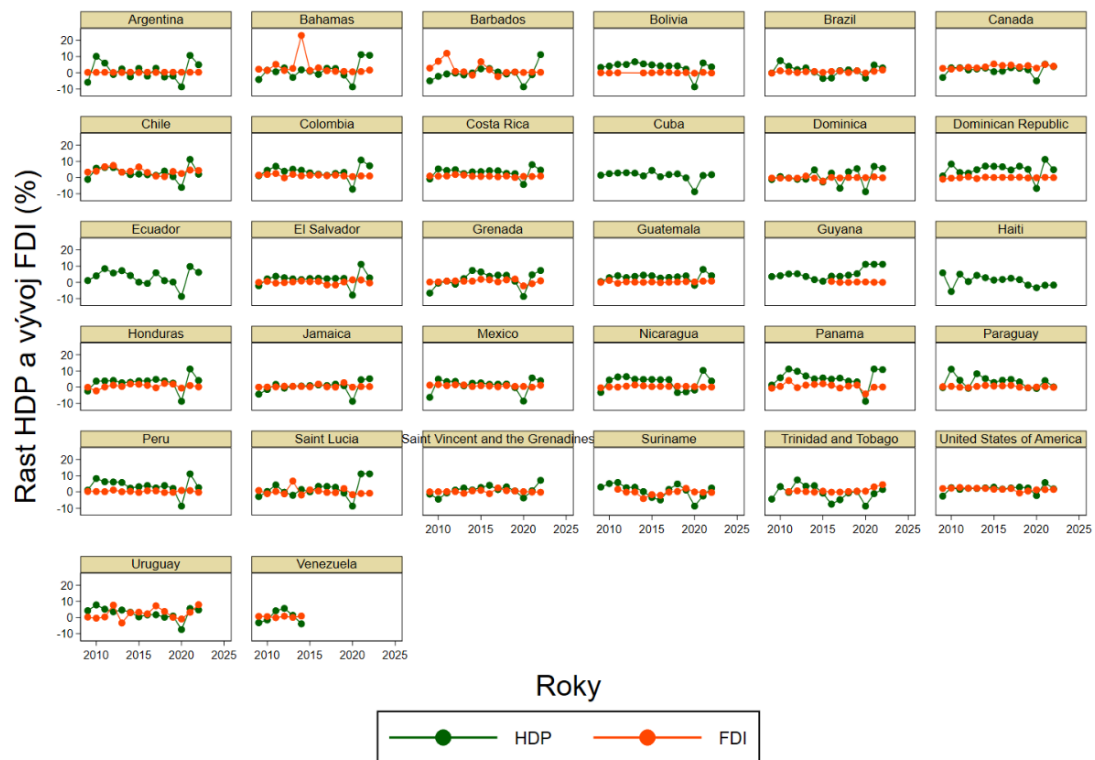
V tejto kapitole sa budeme zaoberať analýzou vzťahov medzi mierou korupcie a vybranými ekonomickými a finančnými ukazovateľmi. Najskôr popíšeme vývoj základných premenných, ako sú HDP, FDI či index vnímania korupcie, v jednotlivých svetových regiónoch. Následne budeme skúmať korelácie medzi premennými a prostredníctvom regresnej analýzy vyhodnotíme, do akej miery korupcia ovplyvňuje rast HDP a prílev priamych zahraničných investícií.

3.1. Trendy rastu HDP a vývoja priamych zahraničných investícií

V rámci metodologickej časti práce sme si stanovili za cieľ porovnať a analyzovať vývoj rastu HDP a priamych zahraničných investícií v krajinách sveta. Pre tento účel sme krajiny rozdelili do skupín na základe ich geografickej príslušnosti.

V tejto podkapitole sa zameriavame na analýzu trendov vo vývoji týchto ukazovateľov v rôznych regiónoch sveta, pričom vychádzame z panelových dát. Grafy poskytujú prehľad o dynamike rastu HDP a prílevu zahraničných investícií v jednotlivých krajinách, čím umožňujú lepšie pochopenie rozdielov medzi nimi. Grafy poskytujú prehľad o dynamike týchto ukazovateľov v období rokov 2009 až 2022.

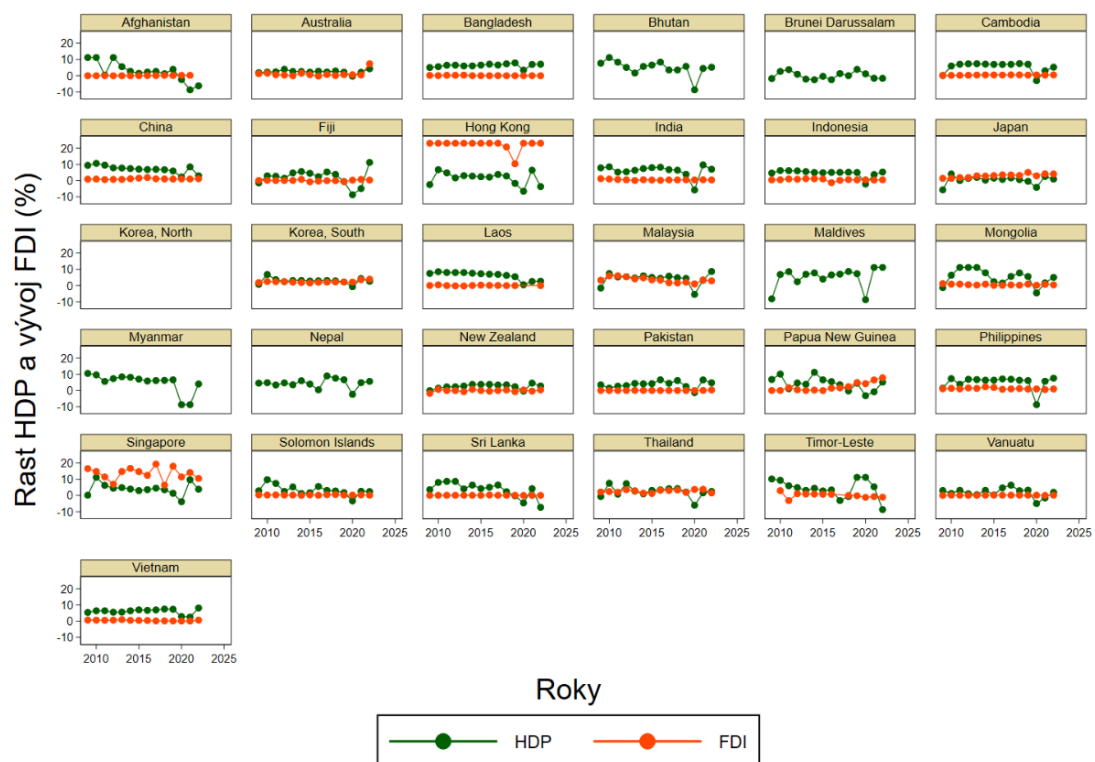
Graf 1: Rast HDP a vývoj FDI pre región Severnej a Južnej Ameriky

Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z World Bank Group

Graf 1 znázorňuje rast HDP a vývoj FDI pre región Severnej a Južnej Ameriky. V rokoch 2009 až 2022 bol rast HDP v Severnej Amerike stabilný s miernymi výkyvmi FDI, zatiaľ čo Latinská Amerika a Karibik vykazovali vyššiu volatilitu. Spojené štáty a Kanada si udržali konzistentný rast, kým Mexiko malo volatilnejší vývoj HDP. V Latinskej Amerike Venezuela zaznamenala prudké hospodárske poklesy, Brazília a Argentína zaznamenávali vyššiu volatilitu rastu HDP. Karibské ekonomiky, najmä Bahamy a Trinidad a Tobago, čelili výrazným výkyvom HDP. Kolumbia a Kostarika rástli stabilnejšie, zatiaľ čo Uruguaj a Paraguaj zaznamenali mierne výkyvy, hlavne v HDP. Celkovo bola Severná Amerika stabilnejšia, kým Latinská Amerika a Karibik boli náchylnejšie na makroekonomické a mikroekonomické šoky.

Graf 2: Rast HDP a vývoj FDI pre región Východnej Ázie a Pacifiku

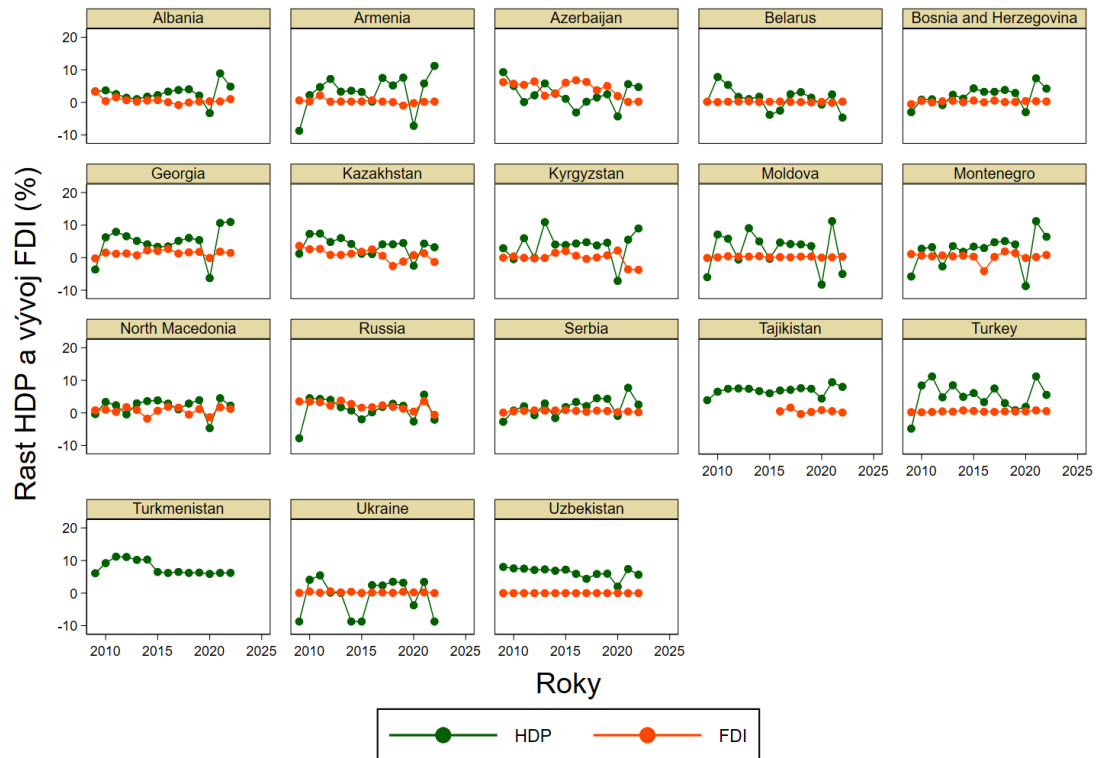

Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z World Bank Group

Na grafe 2 vidíme rast HDP a vývoj FDI pre región Východnej Ázie a Pacifiku. V tomto regióne bol rast HDP v Číne, Indii, Japonsku a Austrálii stabilný, pričom FDI v týchto krajinách nevykazovali výrazné výkyvy a pohybovali sa okolo úrovne 0 %. Naopak, menšie ekonomiky ako Mongolsko a Papua Nová Guinea čelili prudkým výkyvom HDP, čo naznačuje vyššiu citlivosť na ekonomické a finančné faktory. Hong Kong a Singapur zaznamenali vysokú volatilitu vývoja HDP, čo súvisí s ich úlohou globálnych finančných centier. Indonézia a Malajzia vykazovali stabilnejší rast HDP, pričom FDI sa pohybovali

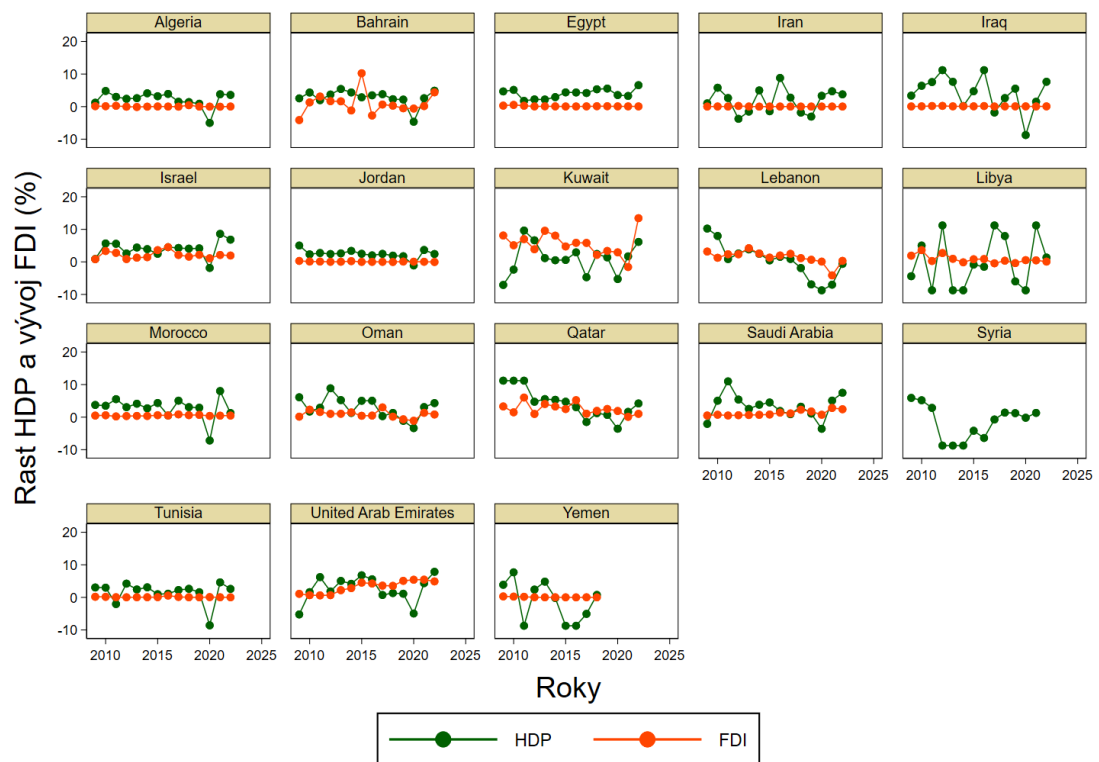
s mierne klesajúcim trendom. Vietnam, Filipíny a Thajsko zaznamenali mierne kolísajúci rast HDP. Celkovo bol región dynamický, pričom vyspelé ekonomiky vykazovali stabilnejší rast HDP aj FDI, zatiaľ čo rozvíjajúce sa krajiny čelili vyššej volatilitate.

Graf 3: Rast HDP a vývoj FDI pre región Európy a Strednej Ázie

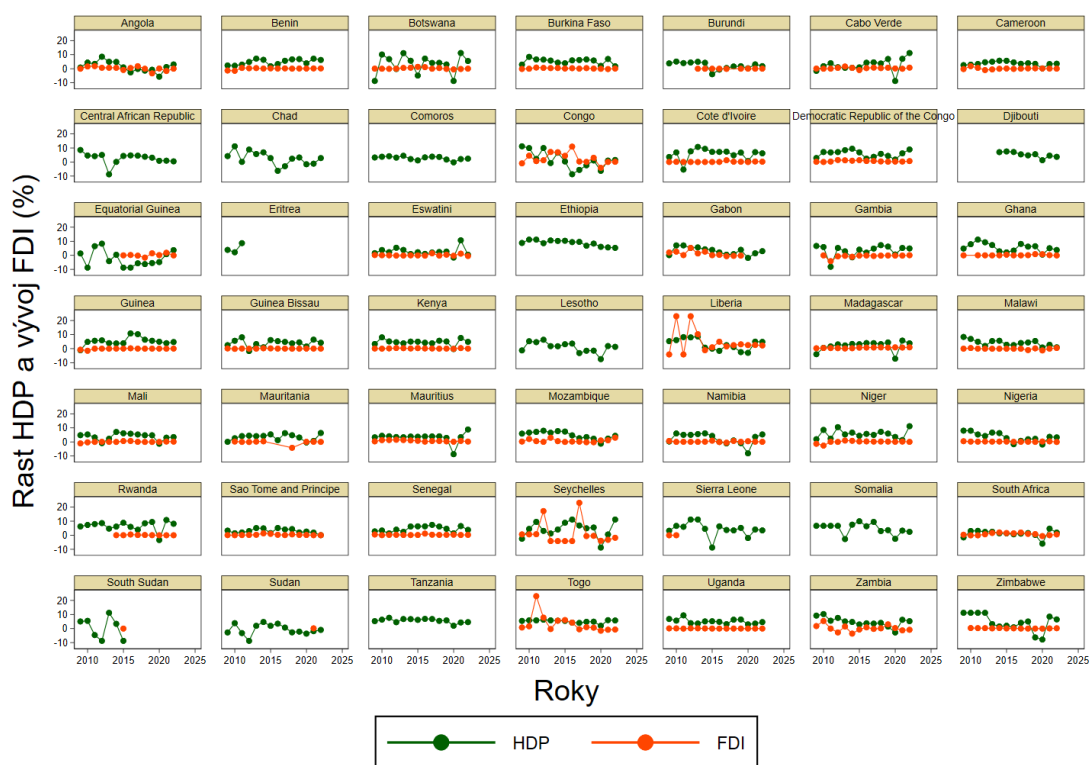
Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z World Bank Group

Graf 3 znázorňuje rast HDP a vývoj priamych zahraničných investícií v krajinách regiónu Európy a Strednej Ázie. Vývoj HDP bol v jednotlivých krajinách značne rozdielny. Rusko, Ukrajina a Kazachstan vykazovali výrazné výkyvy v raste HDP, čo bolo často dôsledkom geopolitickej nestability a ekonomických otrasov. Dynamický rast HDP bol pozorovaný v Arménsku, Moldavsku, Čiernej Hore, Turecku a Gruzínsku, zatiaľ čo hodnoty FDI v týchto krajinách zostávali relatívne stabilné. V Azerbajdžane, Severnom Macedónsku a Kirgizsku bol vývoj FDI volatilný, pričom aj rast HDP vykazoval značnú nepravidelnosť. Naopak, krajiny ako Turkmenistan, Tadžikistan a Uzbekistan zaznamenali stabilnejší rast HDP s menej výraznými výkyvmi. Celkovo možno konštatovať, že postsovietske ekonomiky boli náchylnejšie na väčšiu variabilitu rastu HDP a FDI, čo bolo spôsobené kombináciou politických a hospodárskych faktorov.

Graf 4: Rast HDP a vývoj FDI pre región Blízkeho východu a Severnej Afriky

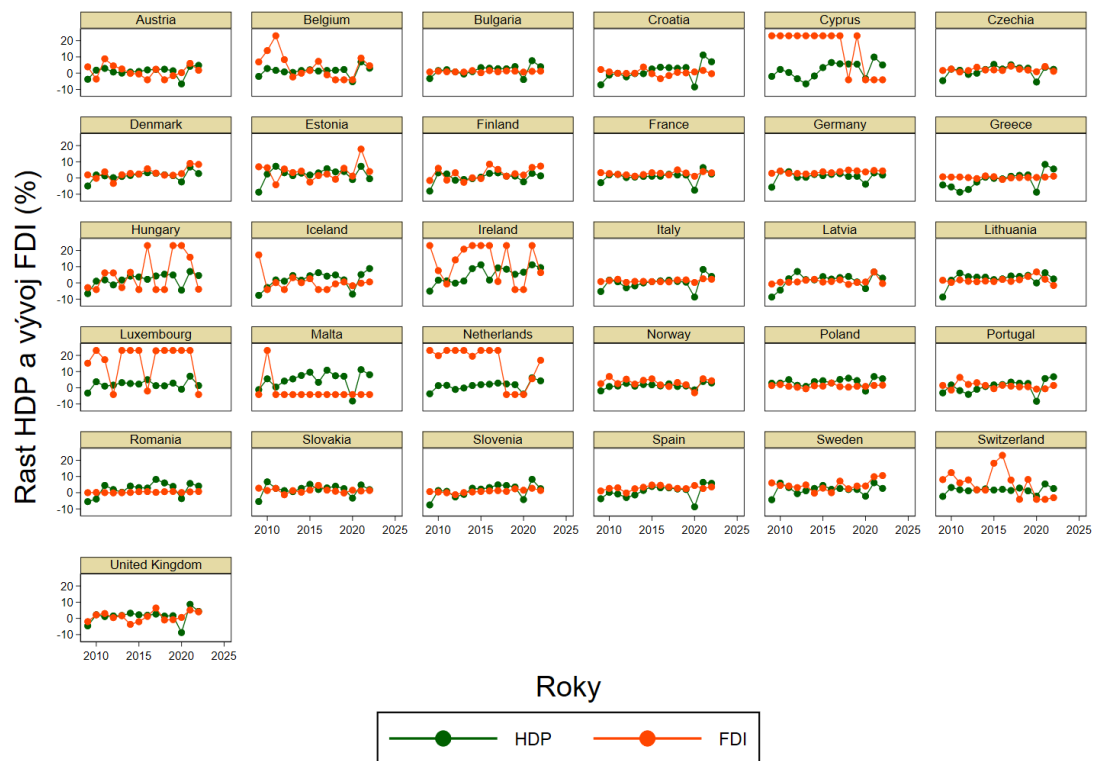
Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z World Bank Group

Na grafe 4 vidíme rast HDP a vývoj priamych zahraničných investícií v krajinách regiónu Blízkeho východu a Severnej Afriky. Vývoj rastu HDP v regióne bol značne rôznorodý. Krajiny bohaté na ropu, ako Saudská Arábia a Spojené arabské emiráty, vykazovali stabilnejší rast a relatívne vyššie hodnoty FDI. Naopak, ekonomiky ako Irak, Irán, Líbya a Sýria čelili výrazným výkyvom rastu HDP, čo bolo spôsobené pretrvávajúcou politickou nestabilitou a ozbrojenými konfliktmi. Egypt, Jordánsko a Tunisko vykazovali miernu volatilitu rastu HDP, pričom úroveň FDI v týchto krajinách zostávala prevažne nízka, pohybujúc sa okolo nuly. Celkovo platí, že krajiny s vyššou mierou politickej stability dosahovali stabilnejší vývoj HDP aj FDI, zatiaľ čo štáty zasiahnuté konfliktmi boli vystavené prudkým hospodárskym výkyvom.

Graf 5: Rast HDP a vývoj FDI pre región Subsaharskej Afriky

Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z World Bank Group

Graf 5 zachytáva rast HDP a vývoj priamych zahraničných investícií v krajinách regiónu Subsaharskej Afriky. Vývoj HDP aj FDI bol v tomto regióne mimoriadne variabilný. Krajiny ako Južná Afrika, Nigéria a Keňa vykazovali relatívne stabilnejší rast HDP s menšími výkyvmi FDI. Naopak, štáty ako Seychely, Libéria, Kongo a Togo čelili častým poklesom oboch ukazovateľov, čo súviselo najmä s politickou nestabilitou a ekonomickými krízami. Krajiny ako Keňa a Burkina Faso si udržiavali mierny, ale konzistentný rast HDP, zatiaľ čo v Rovníkovej Guinei a Južnom Sudáne boli zaznamenané prudké výkyvy, odrážajúce výraznú nestabilitu prostredia. Celkovo región vykazuje vysokú volatilitu hospodárskeho rastu, pričom vývoj HDP je často podmienený exportom surovín a závislosťou od vonkajších ekonomických faktorov. Úroveň FDI v mnohých krajinách zostáva nízka, často blízka nule.

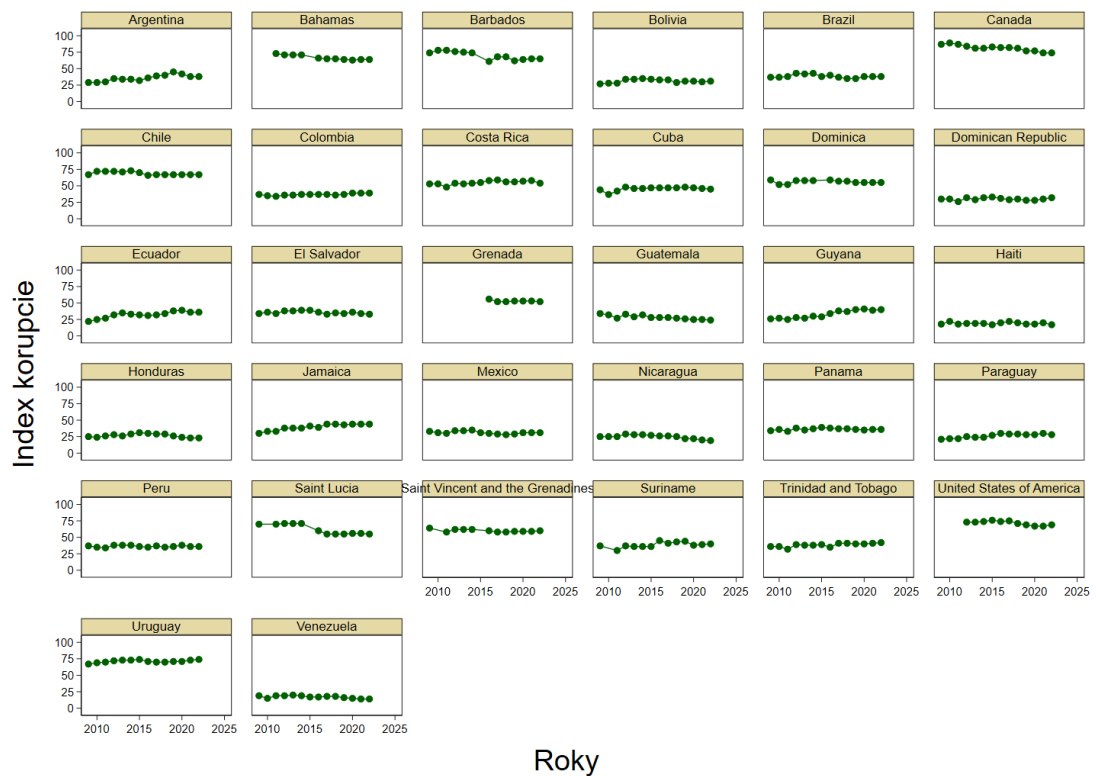
Graf 6: Rast HDP a vývoj FDI pre región Západnej Európy

Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z World Bank Group

Na grafe 6 vidíme rast HDP a vývoj FDI pre región Západnej Európy. V regióne bol rast HDP prevažne stabilný, pričom krajiny ako Nemecko, Francúzsko, Taliansko a Nórsko si udržiavali konzistentný hospodársky rast s miernymi výkyvmi FDI. Menšie ekonomiky ako Luxembursko, Írsko, Cyprus, Belgicko a Malta zaznamenali vyššiu volatilitu FDI, no rast HDP zostal relatívne stabilný. V krajinách strednej a východnej časti regiónu, ako Bulharsko, Rumunsko, Česko, Poľsko a Slovensko, bol rast HDP mierne volatilný, avšak FDI sa postupne stabilizovali. Celkovo región vykazuje vysokú ekonomickú stabilitu, pričom výraznejšie výkyvy sú skôr sektorovo špecifické než plošné.

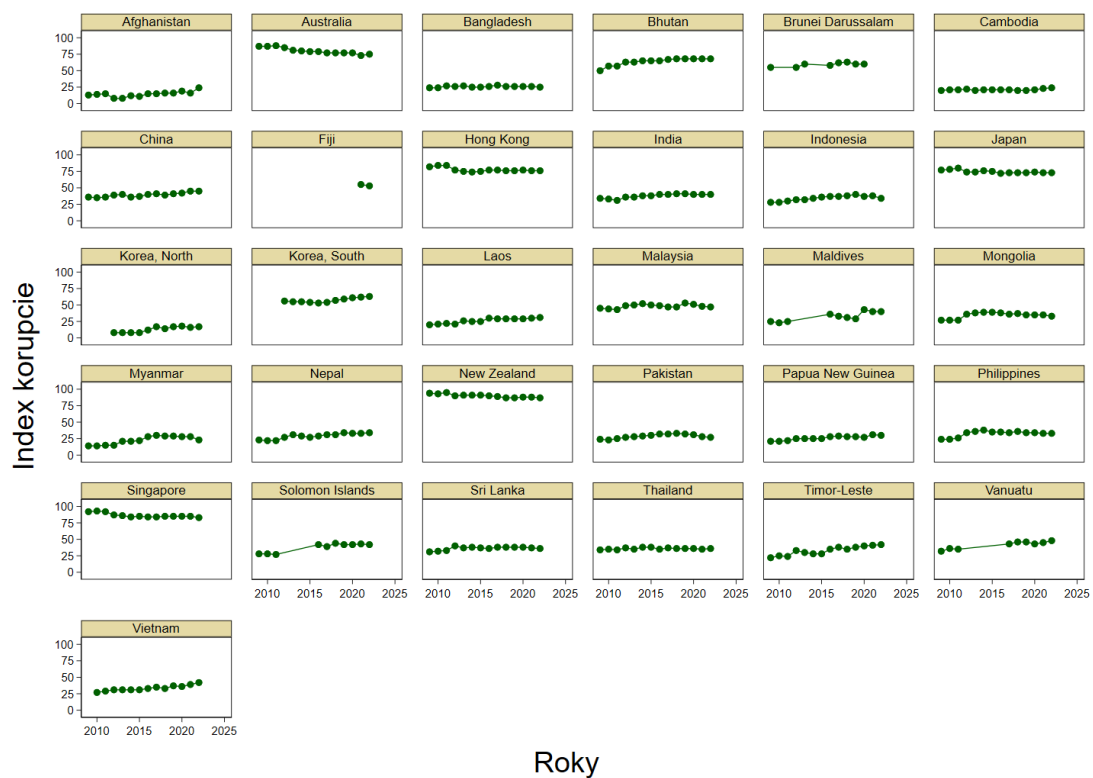
3.2. Trendy vývoja Corruption Perceptions Indexu

Tento index hodnotí úroveň vnímanej korupcie vo verejnom sektore na škále od 0 (vysoká korupcia) po 100 (nízka korupcia). Vývoj CPI umožňuje identifikovať trendy v boji proti korupcii a ich vplyv na hospodársku situáciu v jednotlivých regiónoch sveta. Táto podkapitola sa zameria na analýzu zmien CPI v období rokov 2009 až 2022, pričom porovnáme jednotlivé regióny a identifikujeme kľúčové faktory ovplyvňujúce tieto zmeny. Z pozorovaní vývoja Corruption Perceptions Indexu vyplýva, že medzi jednotlivými krajinami v daných regiónoch existujú aj výrazné rozdiely.

Graf 7: Vývoj CPI pre región Severnej a Južnej Ameriky

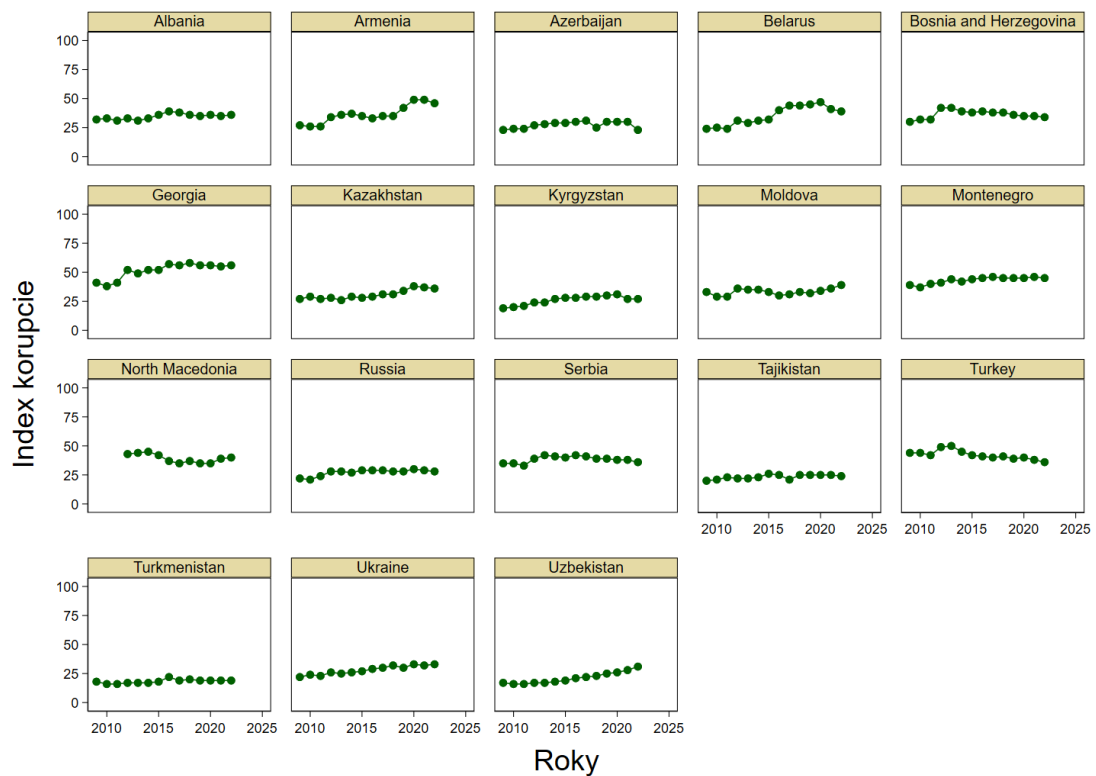
Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z Transparency International

Graf 7 znázorňuje vývoj Corruption Perceptions Indexu pre región Severnej a Južnej Ameriky. Región vykazuje rôznorodý vývoj vnímania korupcie. Kanada a Spojené štáty dosahovali počas sledovaného obdobia vysoké hodnoty CPI, avšak v posledných rokoch bol pozorovaný mierny pokles, čo naznačuje rastúce obavy z korupcie. V Latinskej Amerike bola situácia menej stabilná. Venezuela zaznamenala dlhodobu nízku hodnotu CPI, čo odráža pretrvávajúcu korupciu a politickú nestabilitu. Krajiny ako Brazília, Mexiko a Argentína vykazovali mierne zlepšenia v niektorých rokoch, avšak celkovo ostali na nízkych hodnotách CPI. Naopak, Uruguaj a Čile si udržali vysoké hodnoty indexu, čo naznačuje stabilnú politickú kultúru a efektívne opatrenia proti korupcii. Ostatné štáty regiónu, ako Peru, Kolumbia, Peru či Trinidad a Tobago, vykazovali stagnáciu alebo mierne výkyvy v CPI.

Graf 8: Vývoj CPI pre región Východnej Ázie a Pacifiku

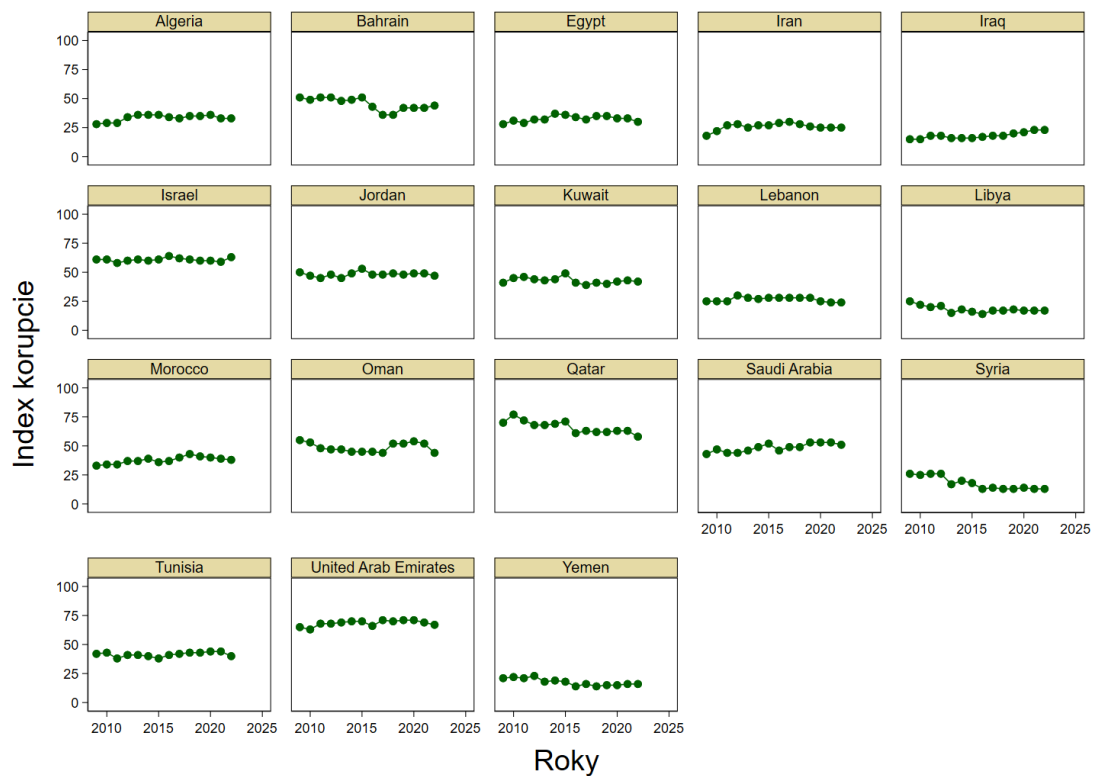
Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z Transparency International

Na grafe 8 vidíme vývoj Corruption Perceptions Indexu pre región Východnej Ázie a Pacifiku. V tomto regióne sa hodnoty CPI vyvíjali rozdielne v závislosti od politického a ekonomického zázemia jednotlivých krajín. Austrália a Nový Zéland dlhodobo dosahovali vysoké hodnoty CPI, čo naznačuje nízku úroveň korupcie a silné inštitúcie. Naopak, štáty ako Mjanmarsko, Kambodža a Papua Nová Guinea vykazovali trvalo nízke hodnoty indexu, čo poukazuje na pretrvávajúcu korupciu. Čína a Vietnam zaznamenali mierne zlepšenie CPI, čo naznačuje snahy o posilnenie protikorupčných opatrení, avšak úroveň korupcie ostáva relatívne vysoká. Singapur sa stabilne radí medzi krajiny s najnižšou mierou korupcie v regióne, zatiaľ čo Hongkong a Južná Kórea vykazovali mierne kolísanie CPI v závislosti od politických zmien. Celkovo región odráža významné rozdiely medzi vyspelými ekonomikami a krajinami s pretrvávajúcimi problémami v oblasti transparentnosti a verejnej správy.

Graf 9: Vývoj CPI pre región Európy a Strednej Ázie

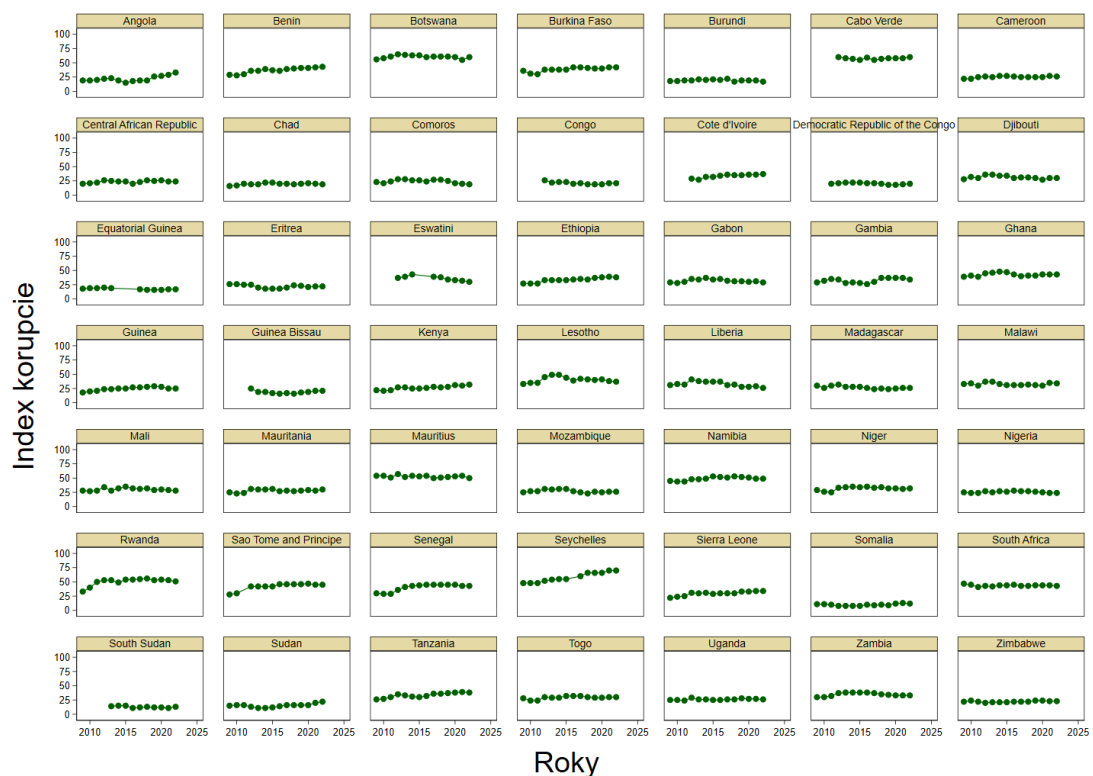
Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z Transparency International

Región Európy a Strednej Ázie vykazuje značné rozdiely v úrovni vnímanej korupcie. Na grafe 9 môžeme vidieť vývoj Corruption Perceptions Indexu v tomto regióne. Gruzínsko a Arménsko dosiahli postupné zlepšenie CPI, čo naznačuje efektívne reformy v boji proti korupcii. Naopak, Rusko a Turkménsko si udržiavajú nízke hodnoty CPI, odrážajúc pretrvávajúce systémové problémy. Kazachstan a Azerbajdžan zaznamenali mierne zlepšenie, avšak úroveň korupcie ostáva vysoká. V prípade Tadžikistanu a Kyrgyzstanu boli CPI relatívne stabilné, no na nízkej úrovni. Ukrajina vykazovala postupné zlepšenie CPI v posledných rokoch, čo môže súvisieť s protikorupčnými reformami. Srbsko a Severné Macedónsko zaznamenali stagnáciu, pričom boj proti korupcii ostáva výzvou. Celkovo región ukazuje kontrasty medzi krajinami s efektívnymi reformami a tými, kde korupcia zostáva hlboko zakoreněným problémom.

Graf 10: Vývoj CPI pre región Blízkeho východu a Severnej Afriky

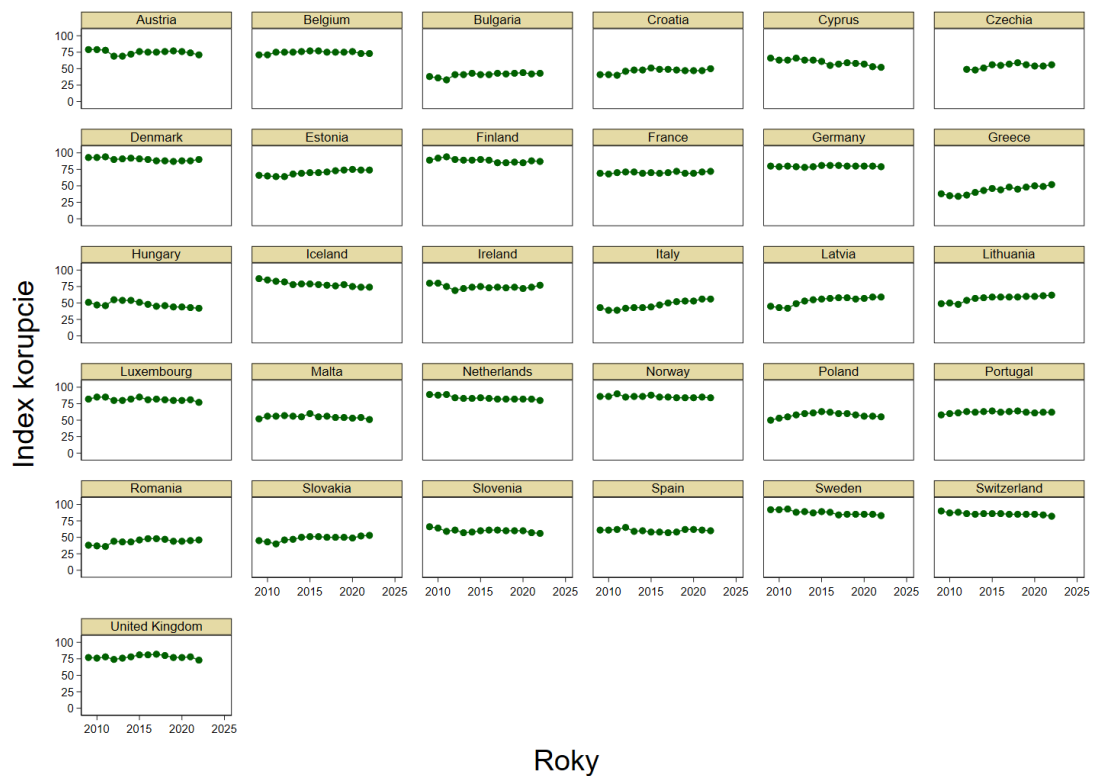
Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z Transparency International

Graf 10 zachytáva vývoj Corruption Perceptions Indexu v krajinách regiónu Blízkeho východu a Severnej Afriky. Vývoj indexu v regióne je značne diferencovaný, čo poukazuje na rozdielne úrovne efektívnosti vládnutia, stability právneho systému a miery korupcie v jednotlivých štátoch. Krajiny ako Spojené arabské emiráty, Katar a Omán si počas sledovaného obdobia udržiavali relatívne vysoké hodnoty CPI, čo naznačuje stabilnejšie prostredie s nižšou úrovňou vnímaného korupčného správania a silnejšiu správu vecí verejných. Naopak, v štátoch ako Sýria, Líbya a Jemen bol zaznamenaný výrazný pokles CPI, ktorý úzko súvisí s prebiehajúcimi vnútroštátnymi konfliktmi, kolapsom verejných inštitúcií a vážnymi bezpečnostnými a hospodárskymi problémami. V Jordánsku, Tunisku a Maroku bol vývoj CPI relatívne stabilný s miernymi výkyvmi, čo naznačuje, že tieto krajiny síce čelia určitým výzvam v oblasti transparentnosti a správy vecí verejných, no nevyskytli sa tu dramatické zhoršenia ako v prípade krajín postihnutých vojnovými konfliktmi. Celkovo analýza ukazuje výrazné rozdiely medzi krajinami so silnou správou a právnym rámcom a tými, kde korupcia, slabé inštitúcie a politická nestabilita bránia rozvoju.

Graf 11: Vývoj CPI pre región Subsaharskej Afriky

Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z Transparency International

Graf 11 zobrazuje vývoj Corruption Perceptions Indexu v krajinách Subsaharskej Afriky. Vývoj CPI v tomto regióne bol výrazne rozdielny naprieč jednotlivými krajinami. Krajiny ako Botswana, Rwanda a Seychely si udržiavali najvyššie hodnoty CPI v regióne, čo naznačuje stabilnejšie inštitúcie, lepšie presadzovanie práva a efektívnejšie protikorupčné politiky. Naopak, krajiny ako Južný Sudán, Somálsko, Demokratická republika Kongo a Zimbabwe vykazovali veľmi nízke hodnoty CPI počas celého sledovaného obdobia. Tieto štáty čelia vážnym problémom s politickou nestabilitou, konfliktami, slabými inštitúciami a častým zneužívaním verejných zdrojov. Ďalšie krajiny ako Ghana, Senegal a Kapverdy zaznamenali mierne pozitívne trendy vo vývoji CPI, čo naznačuje určitý pokrok v oblasti transparentnosti a vládnutia. Naopak, štáty ako Sudán, Guinea alebo Mali si udržiavali nízke hodnoty CPI bez výrazného zlepšenia, pričom politické prevraty, ozbrojené konflikty a slabé verejné inštitúcie zostávajú hlavnými problémami. Celkovo vývoj v regióne poukazuje na silnú fragmentáciu medzi krajinami, ktoré investovali do reforiem a budovania právneho štátu, a tými, ktoré stále zápasia s vysokou mierou korupcie a slabou správou vecí verejných. Posilnenie inštitúcií, nezávislého súdnictva a vymožitelnosti práva zostáva pre mnohé štáty kľúčovou výzvou.

Graf 12: Vývoj CPI pre región Západnej Európy

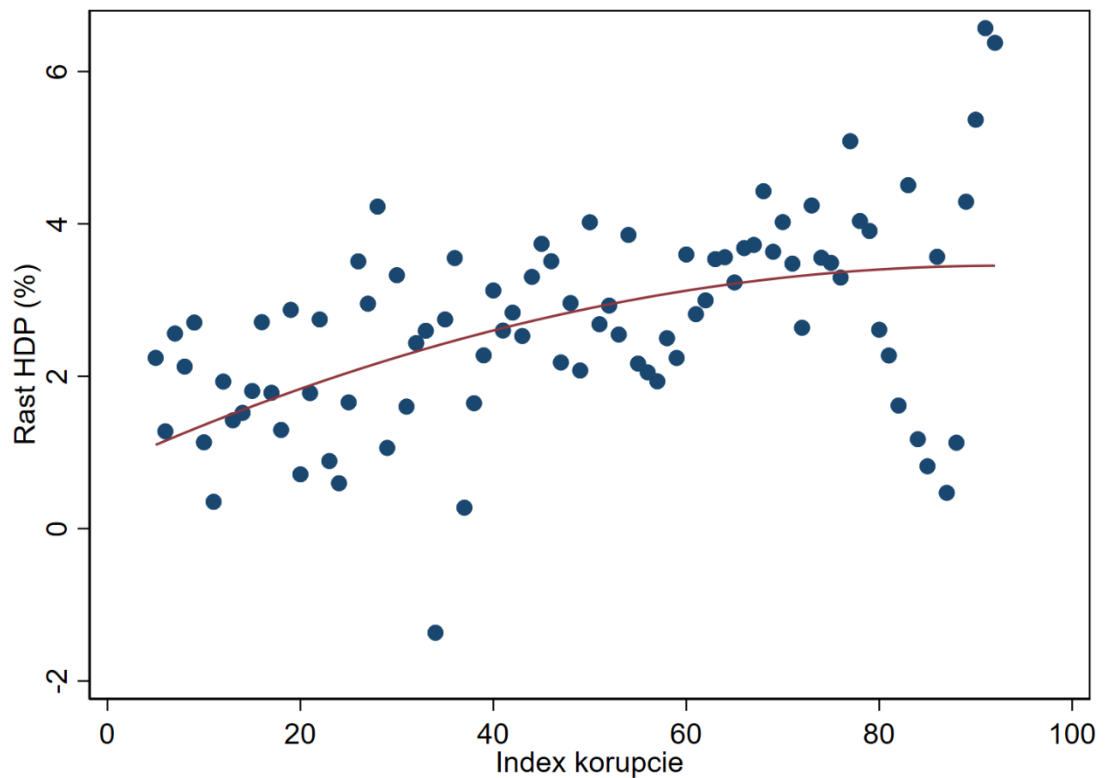
Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z Transparency International

Na grafe 12 vidíme vývoj Corruption Perceptions Indexu pre región Západnej Európy. Západná Európa sa vyznačuje stabilne vysokými hodnotami CPI, pričom krajiny ako Dánsko, Fínsko, Švédsko, Nórsko, Holandsko a Švajčiarsko dlhodobo patria medzi najmenej skorumpované krajiny na svete. Veľká Británia, Luxembursko a Nemecko si tiež udržiavali relatívne vysoké hodnoty indexu, hoci v posledných rokoch možno pozorovať mierne výkyvy. Naopak, krajiny ako Poľsko, Lotyšsko a Rumunsko zaznamenali nižšie hodnoty CPI v porovnaní so zvyškom regiónu, no v poslednom desaťročí došlo k postupnému zlepšeniu. Celkovo región Západnej Európy demonštruje stabilné a efektívne inštitúcie verejnej správy, ktoré zabezpečujú vysokú mieru transparentnosti a nízku úroveň korupcie.

3.3. Závislosť medzi závislými premennými a Corruption Perceptions

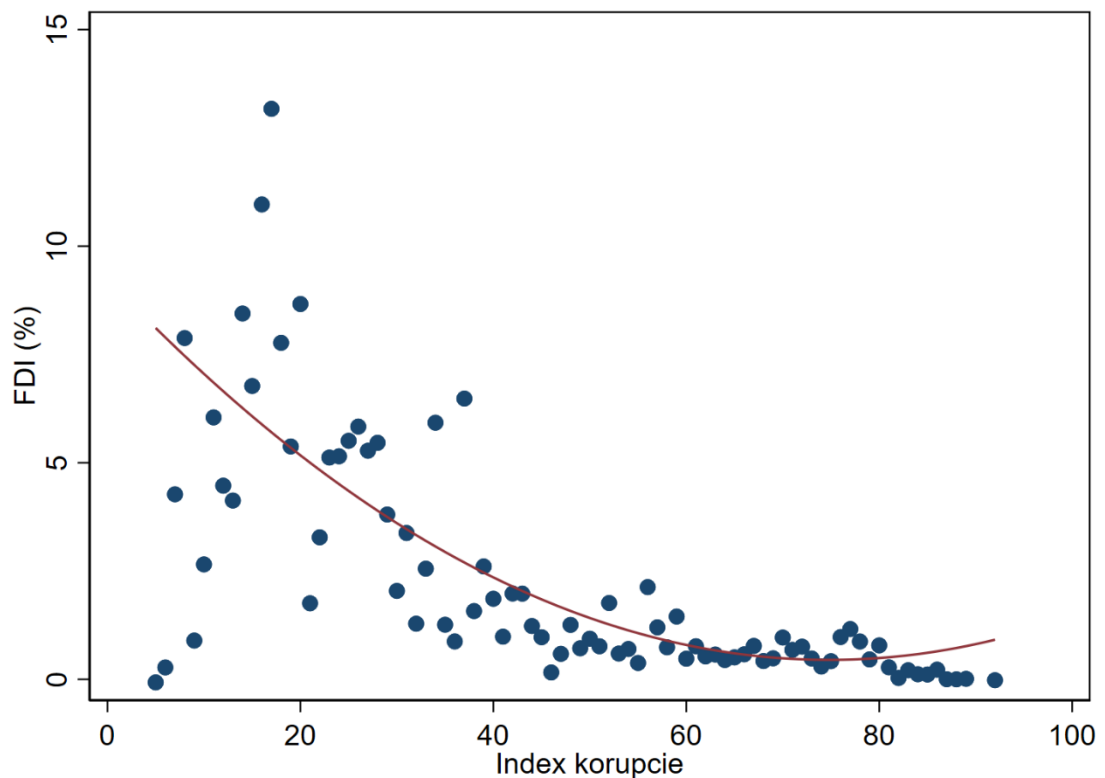
Indexom

V tejto podkapitole analyzujeme závislosť medzi rastom HDP a Corruption Perceptions Indexom a závislosť medzi priamymi zahraničnými investíciami a Corruption Perceptions Indexom, pričom index bol transformovaný tak, aby vyššie hodnoty odrážali vyššiu mieru korupcie. Na vizualizáciu vzťahu sme použili binned scatter plot, ktorý umožňuje identifikovať trend medzi týmito premennými.

Graf 13: Závislosť medzi rastom HDP a CPI

Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z World Bank Group a Transparency International

Graf 13 znázorňuje vzťah medzi rastom HDP a transformovaným indexom korupcie. Celkový trend naznačuje nelineárnu závislosť. Pri nízkych a stredných úrovniach korupcie je pozorované mierne pozitívne spojenie s rastom HDP. Pri veľmi vysokých hodnotách korupcie sa však závislosť stráca a nie je možné jednoznačne určiť, či dochádza k rastu alebo poklesu rastu HDP. Z tohto pozorovania vyplýva, že mierna korupcia nemusí byť prekážkou rastu v niektorých krajinách, zatiaľ čo extrémna korupcia môže mať negatívny dopad na hospodársku výkonnosť. Rozptyl dát poukazuje na významné rozdiely. Niektoré krajiny s vyššou mierou korupcie stále dosahujú solídny ekonomický rast, zatiaľ čo iné stagnujú. Celkový trend teda naznačuje, že nadmerná korupcia oslabuje dlhodobý ekonomický rast, avšak jej vplyv pri extrémnych hodnotách CPI je menej jasný a vykazuje značnú variabilitu.

Graf 14: Závislosť medzi FDI a CPI

Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z World Bank Group a Transparency International

Na grafe 14 môžeme vidieť vzťah medzi mierou priamych zahraničných investícií a transformovaným indexom korupcie. Z grafu vyplýva, že krajiny s nízkou mierou korupcie zaznamenávajú vyššie hodnoty FDI, čo naznačuje, že transparentné podnikateľské prostredie je atraktívnejšie pre zahraničných investorov. S rastúcou mierou korupcie dochádza k postupnému poklesu FDI, pričom krajiny s najvyššou mierou korupcie vykazujú len minimálny prílev zahraničných investícií. Táto tendencia naznačuje, že korupcia môže pôsobiť ako významná bariéra pre priamych zahraničných investorov, keďže zvyšuje investičné riziko, znižuje predvídateľnosť podnikateľského prostredia a môže viesť k neefektívnemu prerozdeleniu zdrojov.

3.4. Deskriptívne štatistiky a korelačné koeficienty skúmaných premenných

Táto kapitola poskytuje základný prehľad o hlavných premenných použitých v analýze. Najprv sú predstavené deskriptívne štatistiky, ktoré ukazujú priemery, rozsahy a variabilitu premenných v čase aj medzi krajinami. Následne sa zameriame na korelačné koeficienty, ktoré naznačujú možné vzťahy medzi premennými a slúžia ako vstup pre ďalšie regresné analýzy.

3.4.1. Deskriptívne štatistiky skúmaných premenných

Pre lepšie pochopenie vlastností dát a ich variabilitu je dôležité analyzovať základné deskriptívne štatistiky skúmaných premenných. Táto podkapitola poskytuje prehľad o priemerných hodnotách, štandardných odchýlkach, minimách a maximách jednotlivých premenných použitých v analýze. Deskriptívna štatistika umožňuje identifikovať základné trendy, rozptyl hodnôt a potenciálne extrémne pozorovania, ktoré môžu ovplyvniť výsledky modelov.

Tabuľka 1: Deskriptívne štatistiky skúmaných premenných

Premenná	Priemer	Štand. odchýlka	Min	Max	Pozorovania	
GDPgrowth_w	overall	2,904	4,127	-8,729	11,200	N = 2456
	between		1,935	-2,237	8,733	n = 178
	within		3,655	-11,292	14,334	T-bar = 13,798
FDI_w	overall	1,634	4,364	-4,133	23,056	N = 2124
	between		3,182	-2,191	21,987	n = 159
	within		2,933	-18,899	26,881	T-bar = 13,359
Corrupt_rev	overall	57,589	19,777	5	92	N = 2414
	between		19,419	9,786	90,071	n = 179
	within		3,517	45,017	75,160	T-bar = 13,486
log_GDPperCapita	overall	8,629	1,446	5,321	11,803	N = 2459
	between		1,441	5,466	11,659	n = 178
	within		0,185	7,630	9,685	T-bar = 13,815
School	overall	8,487	3,316	1,030	14,256	N = 2464
	between		3,307	1,030	14,069	n = 177
	within		0,598	1,651	13,721	T-bar = 13,921
PolRight	overall	22,696	13,280	-3	40	N = 2490
	between		13,038	-2	40	n = 178
	within		2,733	1,410	39,625	T-bar = 13,989
PolStab	overall	-0,163	0,962	-3,313	1,620	N = 2504
	between		0,931	-2,643	1,404	n = 179
	within		0,255	-1,257	2,454	T-bar = 13,989
Unemp	overall	7,871	5,917	0,100	37,852	N = 2463
	between		5,658	0,240	27,727	n = 176
	within		1,776	-2,249	17,996	T-bar = 13,994

Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z World Bank Group, Our World in Data a Transparency International

Táto deskriptívna analýza poskytuje základné štatistické charakteristiky skúmaných premenných v panelovej databáze, čím umožňuje lepšie pochopenie ich variability a celkovej štruktúry. Vzhľadom na panelový charakter dát sú jednotlivé premenné analyzované z troch hľadísk a to overall, between a within. Hodnoty overall predstavujú súhrnnú štatistiku celej vzorky, teda všetkých krajín a časových období. Kategória between

reflektuje rozdiely medzi jednotlivými krajinami v priemere za celé sledované obdobie, pričom tieto rozdiely sú determinované špecifickými charakteristikami krajín, ktoré sa menia len minimálne. Naopak, within zobrazuje dynamické zmeny v rámci jednotlivých krajín v čase, pričom tieto fluktuácie môžu byť ovplyvnené faktormi, ako sú hospodárske cykly, politické udalosti či štrukturálne reformy. Analýza týchto štatistík umožňuje lepšie porozumieť rozdielom medzi krajinami aj v rámci nich a identifikovať hlavné trendy vývoja skúmaných ekonomických a finančných ukazovateľov.

Premenná *GDPgrowth_w*, ktorá predstavuje upravený ročný rast HDP po ošetroaní extrémnych hodnôt, dosahuje priemernú hodnotu približne 2,90 %. Hodnoty sa pohybujú od -8,73 % po maximum 11,20 %, čo ukazuje značnú variabilitu medzi krajinami a v čase. Rozptyl medzi krajinami je 1,93 %, kým rozptyl v rámci jednotlivých krajín dosahuje 3,65 %. Vyšší rozptyl v rámci krajín naznačuje, že rast HDP je silne ovplyvňovaný aj vnútornými faktormi krajín a cyklickým vývojom.

Premenná *FDI_w*, vyjadrujúca mieru priamych zahraničných investícií ako percento HDP po odstránení extrémnych hodnôt, má priemer 1,63 %. Hodnoty kolísajú od -4,13 % do 23,06 %. Rozptyl medzi krajinami je 3,18 % a v rámci krajín 2,93 %, čo poukazuje na značnú variabilitu investičných tokov najmä medzi jednotlivými krajinami.

Transformovaná premenná *Corrupt_rev*, v ktorej vyššia hodnota znamená vyššiu mieru korupcie, dosahuje priemernú hodnotu 57,59 bodov. Hodnoty sa pohybujú od 5 po 92, pričom rozptyl medzi krajinami dosahuje 19,42 a v rámci krajín 3,52 bodu. Vyšší rozptyl medzi krajinami naznačuje, že vnímaná miera korupcie je značne odlišná medzi štátmi, ale v rámci jednej krajiny je stabilnejšia v čase.

Premenná *log_GDPperCapita*, teda logaritmus HDP na obyvateľa, má priemernú hodnotu 8,63, s minimom 5,32 a maximom 11,80. Rozptyl medzi krajinami je 1,44, v rámci krajín len 0,18, čo znamená, že rozdiely medzi krajinami sú podstatne väčšie než zmeny v čase v rámci jednej krajiny.

Premenná *School*, ktorá predstavuje priemerný počet rokov formálneho vzdelávania populácie nad 25 rokov, má priemer 8,49 rokov. Hodnoty sa pohybujú od 1,03 po 14,26 rokov. Rozptyl medzi krajinami dosahuje 3,31 a v rámci krajín 0,60 roku, čo naznačuje značné rozdiely v úrovni vzdelania medzi krajinami, ale stabilnejší vývoj v rámci jednej krajiny.

Premenná *PolRight*, merajúca úroveň politických práv, má priemer 22,70. Hodnoty sa pohybujú od -3 po 40. Vyššia hodnota sa rovná väčším politickým právam. Rozptyl medzi krajinami je 13,04, zatiaľ čo v rámci krajín dosahuje 2,73 bodu. Výsledky poukazujú na rozdielne úrovne demokracie medzi štátmi a zároveň na určitú stabilitu vývoja v rámci krajín.

Premenná *PolStab*, ktorá vyjadruje politickú stabilitu má priemernú hodnotu -0,16. Vyššie hodnoty znamenajú vyššiu stabilitu. Hodnoty sa pohybujú v intervale od -3,31 po 1,62. Rozptyl medzi krajinami je 0,93 a v rámci krajín 0,25 bodu, čo naznačuje, že politická stabilita sa výraznejšie líši medzi štátmi než v čase v rámci jednej krajiny.

Premenná *Unemp*, predstavujúca mieru nezamestnanosti ako percento pracovnej sily, má priemer 7,87 %. Hodnoty sa pohybujú od 0,1 % po 37,85 %. Rozptyl medzi krajinami je 5,66 % a v rámci krajín 1,78 %. To poukazuje na veľké rozdiely v nezamestnanosti medzi krajinami a zároveň na určitú mieru variability v rámci jednotlivých štátov.

Získané výsledky deskriptívnej analýzy poskytujú základný prehľad o charakteristikách skúmaných premenných a poukazujú na ich variabilitu medzi krajinami aj v rámci nich. Tieto poznatky vytvárajú východisko pre ďalšiu analýzu, ktorá sa zameria na vzťahy medzi jednotlivými premennými pomocou korelačných koeficientov.

3.4.2. Korelačné koeficienty skúmaných premenných

Analýza korelačných koeficientov predstavuje dôležitý krok pri skúmaní vzťahov medzi jednotlivými premennými. Korelácia vyjadruje smer a silu lineárneho vzťahu medzi dvoma premennými, pričom nadobúda hodnoty od -1 do 1. Kladné hodnoty naznačujú pozitívny vzťah, záporné hodnoty negatívny vzťah a hodnoty blízke nule svedčia o slabej alebo žiadnej lineárnej závislosti. Podľa metodiky Hinkle a kol. (2003) sa korelačné koeficienty delia nasledovne:

0,00 až 0,30 (resp. -0,30 až 0,00) predstavuje veľmi slabú koreláciu,

0,30 až 0,50 (resp. -0,50 až -0,30) značí slabú koreláciu,

0,50 až 0,70 (resp. -0,70 až -0,50) predstavuje stredne silnú koreláciu,

0,70 až 0,90 (resp. -0,90 až -0,70) naznačuje silnú koreláciu,

0,90 až 1,00 (resp. -1,00 až -0,90) signalizuje veľmi silnú koreláciu

Cieľom tejto časti je identifikovať možné korelácie medzi nezávislými premennými, ako aj ich vzťah k závislým premenným, čo umožňuje lepšie pochopenie vzájomných súvislostí v rámci sledovaného výskumu.

Tabuľka 2: Korelačné koeficienty skúmaných premenných

Premenná	GDP growth_w	FDI_w	Corrupt _rev	log_GDP perCapita	School	PolRight	PolStab	Unemp
GDPgrowth_w	1							
FDI_w	-0,0276	1						
Corrupt_rev	0,1291	-0,3792	1					
log_GDPperCapita	-0,1816	0,35	-0,7969	1				
School	-0,1845	0,2431	-0,6316	0,8013	1			
PolRight	-0,1229	0,1346	-0,6299	0,4894	0,412	1		
PolStab	-0,0887	0,2668	-0,7472	0,6414	0,5517	0,5834	1	
Unemp	-0,2028	-0,0682	-0,0045	0,065	0,0955	0,0818	0,0202	1

Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z World Bank Group, Our World in Data a Transparency International

Premenná rastu HDP, označovaná ako *GDPgrowth_w*, vykazuje len veľmi slabé vzťahy s ostatnými premennými. Najvýraznejšia je jej mierne záporná korelácia s nezamestnanosťou na úrovni $r = -0,2028$, čo je aj tak zanedbateľne nízka hodnota, ktorá naznačuje veľmi slabú koreláciu medzi týmito dvoma premennými. S ostatnými premennými ako FDI, korupcia či vzdelanie sú vzťahy len minimálne.

Premenná *FDI_w*, ktorá vyjadruje mieru priamych zahraničných investícií, má slabú negatívnu koreláciu s indexom korupcie, a to na úrovni $r = -0,3792$. To naznačuje, že vyššia korupcia je spojená s nižším objemom zahraničných investícií. Naopak, s logaritmovaným HDP na obyvateľa má slabo pozitívnu koreláciu na úrovni $r = 0,35$, čo znamená, že rozvinutejšie krajiny s vyšším príjmom na obyvateľa sú atraktívnejšie pre investorov. Ostatné korelácie FDI s premennými sú zanedbateľné. Tieto vzťahy sú však veľmi slabo dokázané.

Transformovaný index korupcie *Corrupt_rev*, v ktorom vyššia hodnota znamená vyššiu mieru vnímanej korupcie, vykazuje najsilnejšie korelácie z celej matice. Má silnú negatívnu koreláciu s logaritmovaným HDP na obyvateľa s hodnotou $r = -0,7969$, s premennou *School* má stredne silnú koreláciu, na úrovni $r = -0,6316$, a tak isto aj s premennou *PolRight*, s hodnotou $r = -0,6299$. S premennou *PolStab* má index korupcie silnú negatívnu koreláciu, s hodnotou $r = -0,7472$. Na základe výsledkov možno usudzovať, že krajiny s vyšším príjmom na obyvateľa, lepším vzdelaním a stabilnejším politickým systémom majú tendenciu vykazovať nižšiu mieru korupcie.

Logaritmované HDP na obyvateľa, označované ako *log_GDPperCapita*, má naopak silnú pozitívnu koreláciu s premennou *School* na úrovni $r = 0,8013$, čo naznačuje, že rozvinutejšie krajiny majú spravidla aj vyššie vzdelané obyvateľstvo. Stredne silnú pozitívnu koreláciu má tiež s premennou *PolStab* s hodnotou $r = 0,6414$.

Premenná *School*, ktorá vyjadruje priemerný počet rokov formálneho vzdelávania populácie staršej ako 25 rokov, je silne pozitívne korelovaná s logaritmovaným HDP na obyvateľa, s hodnotou $r = 0,8013$ a stredne silno korelovaná s premennou *PolStab* na úrovni $r = 0,5517$. S indexom korupcie má stredne silnú negatívnu koreláciu, s hodnotou $r = -0,6316$, čo naznačuje, že vyššia úroveň vzdelania súvisí s lepšou kvalitou správy vecí verejných.

Politické práva, ktoré zastáva premenná *PolRight*, sú v stredne silnom pozitívnom vzťahu s politickou stabilitou, s hodnotou $r = 0,5834$ a slabšie korelujú s logaritmovaným HDP na obyvateľa, na úrovni $r = 0,4894$. Stredne silná negatívna korelácia s indexom korupcie, na úrovni $r = -0,6299$, potvrdzuje, že demokratickejšie krajiny spravidla vykazujú nižšiu mieru korupcie.

Premenná politickej stability, s označením *PolStab*, má podobný vzorec ako politické práva. Silne negatívne koreluje s indexom korupcie a to na úrovni $r = -0,7472$, stredne pozitívne koreluje s logaritmovaným HDP na obyvateľa, na úrovni $r = 0,6414$, s premennou *School*, na úrovni $r = 0,5517$ a premennou *PolRight* na úrovni $r = 0,5834$. Ide o jednu z najstabilnejších súvislostí v rámci celého výstupu, poukazujúc na význam politickej stability pre celkový rozvoj krajiny.

Napokon, miera nezamestnanosti, ktorú zastupuje pod označením *Unemp*, má najvýraznejšiu, no stále veľmi slabú negatívnu koreláciu s rastom HDP, na úrovni $r = -0,2028$, čo potvrdzuje všeobecný predpoklad, že rastúca ekonomika vytvára viac pracovných miest. S ostatnými premennými sú vzťahy veľmi slabé alebo takmer nulové, čo naznačuje, že nezamestnanosť je pravdepodobne ovplyvňovaná inými špecifickými faktormi mimo rámca našich ukazovateľov.

Korelačná analýza nám poskytla základný prehľad o smerovaní a sile vzťahov medzi jednotlivými premennými. Tieto zistenia však samy o sebe nestačia na určenie vplyvu korupcie na ekonomický a finančný rozvoj krajín. Preto sa v ďalšej časti zameriame na regresnú analýzu, ktorá nám umožní lepšie porozumieť, ako jednotlivé faktory vplývajú na rast HDP a priame zahraničné investície, ktoré sú našimi závislými premennými.

3.5. Regresné analýzy rastu HDP a priamych zahraničných investícií

Po vykonaní deskriptívnej a korelačnej analýzy, ktorá poskytla základný prehľad o rozdelení a vzájomných vzťahoch medzi skúmanými premennými, nasleduje regresná analýza. Jej cieľom je hlbšie preskúmať, ako jednotlivé faktory, najmä miera korupcie, ovplyvňujú naše závislé premenné, ktorými sú rast HDP a prílev priamych zahraničných investícií. Tento prístup bol zvolený na základe odporúčaní z empirickej literatúry, najmä štúdií autorov Mo a Mauro, ktorí skúmali vplyv korupcie na ekonomický rozvoj krajín za pomoci regresných analýz. Prostredníctvom viacerých regresných modelov, vrátane bežnej OLS regresie, modelov s fixnými efektmi a ich rozšírení o časové premenné, sa analyzuje smer a intenzita týchto vzťahov. Zároveň boli testované aj nelineárne tzv. kvadratické vzťahy, ktoré umožňujú zachytiť aj prípadné zakrivené efekty. Modely 1, 2 a 3 v tabuľkách 3 a 4 obsahujú len lineárnu špecifikáciu premennej korupcie, zatiaľ čo modely 4, 5 a 6 rozširujú túto špecifikáciu o kvadratický člen, čím umožňujú zachytiť aj nelineárny vzťah.

Tabuľka 3: Odhad determinantov rastu HDP pomocou regresných modelov

	OLS 1	FE 2	FE + time 3	OLS 4	FE 5	FE + time 6
Corrupt_rev	0,007 (0,015)	0,087*** (0,031)	0,053* (0,032)	0,074** (0,031)	-0,042 (0,091)	0,019 (0,091)
Corrupt_rev_sq				-0,001** (0,000)	0,001 (0,001)	0,000 (0,001)
log_GDPperCapita	-0,323 (0,231)	4,238*** (0,616)	2,068*** (0,631)	-0,316 (0,232)	4,366*** (0,610)	2,085*** (0,628)
School	-0,112 (0,074)	-0,654*** (0,210)	-0,166 (0,160)	-0,114 (0,076)	-0,622*** (0,206)	-0,168 (0,160)
PolRight	-0,013 (0,015)	0,094*** (0,033)	0,076** (0,034)	-0,018 (0,015)	0,095*** (0,034)	0,077** (0,035)
PolStab	0,486* (0,247)	0,595* (0,322)	0,768** (0,329)	0,390 (0,250)	0,608* (0,321)	0,776** (0,335)
Unemp	-0,136*** (0,023)	-0,375*** (0,061)	-0,376*** (0,053)	-0,143*** (0,022)	-0,373*** (0,061)	-0,376*** (0,053)
Konštanta	7,713*** (2,399)	-32,264*** (6,432)	-17,514*** (6,396)	6,677*** (2,355)	-30,495*** (6,573)	-16,875** (6,570)
FE + time			Áno			Áno
Počet pozorovaní	2303	2303	2303	2303	2303	2303
R ²	0,077	0,104	0,386	0,082	0,105	0,386

Poznámka: Štandardné chyby sú uvedené v zátvorkách. * p<0,1; ** p<0,05; *** p<0,01

Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z World Bank Group, Our World in Data a Transparency International

Na základe výsledkov prezentovaných v tabuľke 3 možno identifikovať viacero významných determinantov rastu HDP. V centre záujmu je najmä premenná korupcie, ktorá je zastúpená nielen v lineárnej forme premennou *Corrupt_rev*, ale aj v kvadratickej špecifikácii premennou *Corrupt_rev_sq*, s cieľom zachytiť potenciálne nelineárne efekty. Vplyv korupcie na rast HDP sa ukázal ako závislý od zvolenej modelovej špecifikácie. Lineárna forma premennej *Corrupt_rev* bola štatisticky významná v modeloch s fixnými efektmi a ich rozšírením o čas, ako aj v kvadratickom OLS modeli, pričom v týchto prípadoch bol vzťah pozitívny. Tento výsledok môže naznačovať, že určitá miera korupcie nemusí priamo brzdiť hospodársky rast, najmä v špecifických inštitucionálnych alebo vývojových podmienkach. Na druhej strane, kvadratický člen *Corrupt_rev_sq* bol štatisticky významný len v OLS modeli, pričom mal záporný koeficient. To naznačuje možnú existenciu nelineárneho vzťahu, teda že korupcia má na rast HDP spočiatku neutrálny až mierne pozitívny vplyv, no po prekročení určitého bodu začína pôsobiť negatívne. Tento záver je v súlade so štúdiami Moa a Maura, ktoré upozorňujú na zložitý a podmienený charakter tohto vzťahu.

Premenná *log_GDPperCapita*, teda logaritmované HDP na obyvateľa, sa ukázala ako jeden z najsilnejších a najstabilnejších determinantov hospodárskeho rastu. Vo všetkých modeloch s fixnými efektmi, vrátane tých, ktoré zohľadňujú časové efekty, bol jej vplyv štatisticky vysoko významný a pozitívny. V OLS modeloch však tento vzťah významný nebol. Výsledky naznačujú, že vyššia ekonomická úroveň krajiny je spojená s rýchlejšim hospodárskym rastom, čo môže súvisieť s rozvinutejšou infraštruktúrou, lepšou kvalitou inštitúcií a väčšou schopnosťou využívať dostupné zdroje efektívnym spôsobom.

Premenná *School*, ktorá vyjadruje priemerný počet rokov formálneho vzdelávania populácie staršej ako 25 rokov, nadobúda vo všetkých modeloch negatívny smer, pričom štatistickú významnosť dosahuje len vo fixných modeloch 2 a 5. Tento výsledok môže na prvý pohľad pôsobiť prekvapivo, keďže vyššia úroveň vzdelania býva bežne spájaná s vyššou produktivitou a hospodárskym rastom. Možným vysvetlením je, že formálne vzdelanie nie je v niektorých krajinách dostatočne prepojené s praktickými zručnosťami a potrebami trhu, alebo že pozitívne efekty investícií do vzdelania sa prejavujú s určitým časovým oneskorením.

Premenné *PolRight* a *PolStab* predstavujú dôležité faktory ovplyvňujúce rast HDP. Všetky modely s fixnými efektmi potvrdzujú štatisticky významný pozitívny vplyv oboch

premenných, pričom *PolRight* je významná na hladine 1 % až 5 % a *PolStab* taktiež dosahuje konzistentne významné a pozitívne hodnoty. Najvyššiu silu a konzistenciu vykazuje premenná *PolStab*, ktorá si zachováva signifikantný vplyv naprieč skoro všetkými špecifikáciami. Tieto výsledky naznačujú, že krajiny s vyššou úrovňou politických práv a s politicky stabilným prostredím majú lepšie predpoklady na udržateľný ekonomický rast, čo súvisí s väčšou dôverou investorov, nižšou mierou neistoty a efektívnejším fungovaním inštitúcií.

Premenná *Unemp* vykazovala vo všetkých modelových špecifikáciách silný, negatívny a štatisticky vysoko významný vplyv na rast HDP. Tento konzistentný výsledok potvrdzuje základné ekonomické predpoklady, podľa ktorých vyššia nezamestnanosť znamená nevyužitý produkčný potenciál krajiny, nižší dopyt a vyššie výdavky štátu na sociálne transfery. Vzhľadom na jeho stabilitu a štatistickú významnosť naprieč všetkými modelmi možno nezamestnanosť považovať za jeden z najspoľahlivejších ukazovateľov vývoja hospodárskeho rastu v skúmanom súbore krajín.

Koeficient determinácie R^2 nám ukazuje, aký podiel variability rastu HDP dokáže daný model vysvetliť. V OLS modeloch 1 a 4 sú tieto hodnoty relatívne nízke na úrovni 7,7 % a 8,2 %, čo znamená, že vysvetľujú len malú časť zmien v raste HDP medzi krajinami. Modely s fixnými efektmi bez časovej zložky 2 a 5 dosahujú o niečo vyššie hodnoty R^2 s hodnotami 10,4 % a 10,5 %. Najlepšie výsledky však prinášajú modely s fixnými efektmi a časovými premennými 3 a 6, kde R^2 dosahuje až 38,6 %. To znamená, že tieto modely dokážu vysvetliť viac než tretinu variability rastu HDP, pričom zohľadnenie časových trendov výrazne zlepšuje výpovednú hodnotu regresnej analýzy.

Záverom možno konštatovať, že rast HDP v analyzovanom súbore krajín z celého sveta je ovplyvňovaný kombináciou ekonomických, inštitucionálnych a sociálnych faktorov. Medzi najvýznamnejšie determinanty rastu HDP sa v našej analýze zaradili nízka nezamestnanosť, vyššie HDP na obyvateľa a politická stabilita, ktoré preukázali silný, konzistentný a štatisticky významný pozitívny vplyv vo všetkých modelových špecifikáciách. Naopak, premenlivý a modelovo závislý vplyv vykázali premenné ako korupcia či úroveň formálneho vzdelania, pričom v niektorých prípadoch sa ich efekt dokonca javil ako negatívny.

Z pohľadu hlavného cieľa analýzy preskúmať, do akej miery korupcia ovplyvňuje rast HDP možno konštatovať, že lineárny vplyv korupcie je pozitívny a štatisticky významný

len v niektorých špecifikáciách. Kvadratický tvar poukazuje na možnosť, že pri nízkej úrovni korupcie môže byť vplyv zanedbateľný, no po prekročení určitého prahu začína mať korupcia negatívny dopad na rast HDP.

Tabuľka 4: Odhad determinantov FDI pomocou regresných modelov

	OLS 1	FE 2	FE + time 3	OLS 4	FE 5	FE + time 6
Corrupt_rev	-0,083*** (0,028)	-0,075*** (0,034)	-0,090** (0,037)	-0,192** (0,081)	-0,290** (0,133)	-0,237* (0,128)
Corrupt_rev_sq				0,001* (0,001)	0,002* (0,001)	0,001 (0,001)
log_GDPperCapita	0,631** (0,253)	-0,028 (0,328)	0,346 (0,362)	0,647*** (0,248)	0,175 (0,306)	0,362 (0,366)
School	-0,111* (0,065)	-0,395** (0,164)	-0,098 (0,115)	-0,109* (0,063)	-0,332** (0,145)	-0,125 (0,114)
PolRight	-0,056* (0,033)	-0,033 (0,032)	-0,041 (0,035)	-0,047 (0,031)	-0,026 (0,031)	-0,035 (0,033)
PolStab	-0,005 (0,189)	0,731** (0,285)	0,598** (0,272)	0,146 (0,185)	0,724** (0,283)	0,626** (0,271)
Unemp	-0,048** (0,024)	0,044 (0,055)	0,034 (0,057)	-0,035 (0,022)	0,048 (0,056)	0,038 (0,058)
Konštanta	3,423 (3,292)	10,165** (4,634)	5,568 (3,719)	4,735 (3,677)	12,681** (5,242)	8,668* (4,492)
FE + time			Áno			Áno
Počet pozorovaní	2005	2005	2005	2005	2005	2005
R ²	0,174	0,016	0,032	0,185	0,022	0,034

Poznámka: Štandardné chyby sú uvedené v zátvorkách. * p<0,1; ** p<0,05; *** p<0,01

Zdroj: Vlastné spracovanie v programe Stata podľa údajov z World Bank Group, Our World in Data a Transparency International

Výsledky regresnej analýzy, ktoré vidíme v tabuľke 4, so závislou premennou FDI poukazujú na to, že korupcia má významný vplyv na prílev priamych zahraničných investícií, pričom intenzita aj smer tohto vplyvu závisí od formy špecifikácie modelu. V modeloch 1 až 3, ktoré obsahujú iba lineárny člen *Corrupt_rev*, je vplyv korupcie negatívny a štatisticky významný vo všetkých prípadoch. Tento konzistentný výsledok naznačuje, že vyššia úroveň vnímanej korupcie znižuje atraktivitu krajiny pre zahraničných investorov. V modeloch 4 až 6, ktoré testujú kvadratickú špecifikáciu, zostáva lineárna premenná *Corrupt_rev* negatívna a významná, pričom kvadratický člen je pozitívny a štatisticky významný v modeloch 4 a 5. Tento výsledok môže indikovať nelineárny vzťah, v ktorom má korupcia síce na začiatku jednoznačne negatívny dopad, no pri veľmi vysokých

úrovniah už ďalší nárast korupcie nemá taký silný odstrašujúci efekt. V praxi to môže znamenať, že investori sa pri určitom bode prispôbia alebo že iné faktory, ako napríklad vysoké zisky alebo strategická poloha krajiny, môžu negatívny vplyv korupcie kompenzovať. Celkovo však analýza jasne ukazuje, že nižšia korupcia je systematicky spojená s vyšším objemom zahraničných investícií.

Na rozdiel od predchádzajúcej analýzy, kde bolo logaritmované HDP na obyvateľa silným a konzistentným faktorom rastu HDP, v prípade priamych zahraničných investícií sa jeho vplyv ukázal ako menej jednoznačný. Štatisticky významný pozitívny vplyv sa prejavil len v OLS modeloch, zatiaľ čo vo všetkých modeloch s fixnými efektmi ostal nevýznamný. Tento výsledok môže naznačovať, že vyššia ekonomická úroveň krajiny zvyšuje atraktivitu pre zahraničných investorov len vtedy, keď neberieme do úvahy špecifiká jednotlivých krajín. Po ich zohľadnení tento efekt prestáva byť významný, čo naznačuje, že iné štrukturálne faktory, ako napríklad kvalita regulačného prostredia alebo úroveň trhovej stability, môžu pri rozhodovaní zahraničných investorov zohrávať dôležitejšiu úlohu než samotná ekonomická vyspelosť krajiny.

Premenná *School*, vyjadrujúca priemerný počet rokov formálneho vzdelávania populácie staršej ako 25 rokov, mala vo väčšine modelov štatisticky významný negatívny vplyv na prílev priamych zahraničných investícií. Tento výsledok môže pôsobiť protichodne, no pri bližšom pohľade môže naznačovať, že v niektorých krajinách vyššia úroveň formálneho vzdelania ešte neznamená dostatočnú pripravenosť pracovnej sily na potreby zahraničných investorov. Zároveň to môže odrážať štrukturálne problémy na trhu práce, ako napríklad nedostatočné prepojenie medzi vzdelaním a praxou, alebo nižšiu flexibilitu trhu práce v rozvinutejších krajinách.

Z politicko-inštitucionálnych premenných zohráva významnejšiu úlohu politická stabilita, ktorá vykazuje konzistentne pozitívny a štatisticky významný vplyv na prílev priamych zahraničných investícií vo všetkých modeloch s fixnými efektmi. Tento výsledok podporuje hypotézu, že stabilné a predvídateľné politické prostredie je kľúčovým faktorom pri rozhodovaní investorov o umiestnení kapitálu. Naproti tomu premenná politických práv mala iba v OLS modeli slabý negatívny, no štatisticky významný vplyv. Vo zvyšných modeloch sa tento efekt nepreukázal, čo naznačuje, že úroveň politických práv sama o sebe nemusí byť rozhodujúcim faktorom pre investorov, ak nie je podporená širšou politickou stabilitou a inštitucionálnou kvalitou.

Premenná nezamestnanosti nevykazuje konzistentný vzťah s prílevom priamych zahraničných investícií. Štatisticky významný negatívny vplyv sa objavil iba v základnom OLS modeli, čo by mohlo naznačovať, že vyššia nezamestnanosť môže v niektorých prípadoch odrádzať investorov. Avšak vo všetkých ostatných modelových špecifikáciách nebol tento vzťah potvrdený, čo naznačuje, že nezamestnanosť pravdepodobne nepredstavuje kľúčový faktor pri rozhodovaní zahraničných investorov v globálnom porovnaní.

Koeficient determinácie R^2 v analyzovaných modeloch nadobúda pomerne nízke hodnoty, čo naznačuje, že vysvetľovaná variabilita priamych zahraničných investícií pomocou zvolených premenných je obmedzená. Najvyššia hodnota R^2 sa objavila v OLS modeli 4, kde dosiahla 0,185, čo znamená, že približne 18,5 % variability FDI možno vysvetliť zahrnutými faktormi. V ostatných modeloch sa hodnoty R^2 pohybovali na úrovni od 0,016 do 0,174, čo predstavuje len veľmi malý podiel vysvetlenej variability. Tieto výsledky poukazujú na to, že hoci niektoré premenné vykazovali štatisticky významné vzťahy s FDI, veľká časť rozhodovania investorov je pravdepodobne ovplyvnená ďalšími faktormi, ktoré neboli v tejto analýze zachytené.

Na základe výsledkov analýzy možno konštatovať, že objem priamych zahraničných investícií je ovplyvnený najmä mierou korupcie, politickou stabilitou a úrovňou formálneho vzdelania. Korupcia mala vo všetkých modeloch štatisticky významný negatívny vplyv, čo potvrdzuje jej odradzujúci účinok na zahraničných investorov. Politická stabilita sa ukázala ako konzistentne pozitívny a významný faktor, pričom naznačuje, že stabilné prostredie podporuje prílev investícií. Premenná *School* mala vo väčšine modelov štatisticky významný negatívny účinok, čo môže súvisieť s nesúlalom medzi vzdelávacím systémom a trhovými potrebami. Ostatné premenné, ako HDP na obyvateľa či nezamestnanosť, priniesli menej konzistentné výsledky a ich význam závisel od konkrétnej špecifikácie modelu.

Z hľadiska hlavného cieľa analýzy, ktorým bolo zistiť, ako korupcia ovplyvňuje prílev priamych zahraničných investícií, možno povedať, že vo väčšine modelov sa potvrdil negatívny vzťah. Vyššia miera korupcie sa spája s nižšou úrovňou investícií zo zahraničia, čo poukazuje na to, že investori pri rozhodovaní berú do úvahy kvalitu inštitucionálneho prostredia a uprednostňujú stabilnejšie a transparentnejšie krajiny.

Z porovnania oboch modelových prístupov vyplýva, že korupcia má na priame zahraničné investície stabilnejší a silnejší odstrašujúci účinok než na samotný hospodársky

rast. Kým pri raste HDP bol efekt korupcie modelovo závislý, v niektorých špecifikáciách sa vplyv javil ako pozitívny, v iných ako negatívny, pri FDI sa negatívna väzba potvrdila naprieč všetkými modelmi. Táto konzistentnosť naznačuje, že zahraniční investori sú na prítomnosť korupcie citlivejší a že zhoršené inštitucionálne prostredie priamo znižuje ochotu umiestniť kapitál do krajiny. Výsledky zároveň poukazujú na význam ďalších faktorov, napríklad logaritmované HDP na obyvateľa sa ukázalo ako silný faktor ovplyvňujúci rastu HDP, najmä v modeloch s fixnými efektmi, zatiaľ čo pri FDI bol jeho vplyv nevýrazný. To môže znamenať, že ekonomická vyspelosť krajiny síce podporuje domáci rast, ale nemusí automaticky priťahovať zahraničný kapitál. Politická stabilita sa však ukázala ako jednotne významný determinant v oboch prípadoch. Podporuje nielen stabilné podnikateľské prostredie, ale aj dlhodobý hospodársky rast a dôveru investorov. Celkovo tak možno povedať, že kvalita inštitúcií a politické zázemie zohrávajú kľúčovú úlohu v rozvoji krajín a sú podstatné nielen pre ich vnútorný rast, ale aj pre ich schopnosť integrovať sa do globálnej ekonomiky prostredníctvom zahraničných investícií.

3.6. Vyhodnotenie hypotéz na základe regresných analýz

Cieľom tejto kapitoly je zhodnotiť, do akej miery sa naplnili hypotézy stanovené v úvode práce, ktoré sa týkali vplyvu korupcie na ekonomický a finančný rozvoj krajín. Na základe teoretických východísk a následných empirických analýz boli vytvorené modely s cieľom preskúmať, aký vplyv má korupcia na rast HDP a prílev priamych zahraničných investícií. V tejto časti práce sa budeme opierať o výsledky regresných analýz, ktoré boli realizované v tretej kapitole, a postupne vyhodnotíme platnosť jednotlivých hypotéz.

H1: Vyššia miera korupcie negatívne ovplyvňuje rast HDP. Táto hypotéza predpokladala, že vyššia úroveň vnímanej korupcie, ktorú zastupuje premenná *Corrupt_rev* bude spomaľovať rast HDP. Výsledky regresnej analýzy však ukazujú komplexnejší obraz. V lineárnych modeloch sa štatisticky významný a zároveň pozitívny vplyv korupcie objavil vo fixných modeloch 2 a 3. Konkrétne, nárast indexu korupcie o 1 bod bol spojený s rastom HDP o 0,087 v modeli 2 a o 0,053 percentuálneho bodu v modeli 3, čo ide proti pôvodnému predpokladu. V kvadratickej špecifikácii modelu 4 sa potvrdil predpokladaný nelineárny vzťah. Premenná *Corrupt_rev* mala hodnotu 0,074, čo znamená, že pri nižšej úrovni korupcie môže zvýšenie indexu korupcie o 1 bod viesť k rastu HDP o približne 0,074 percentuálneho bodu. Avšak kvadratický člen *Corrupt_rev_sq* nadobudol štatisticky významnú zápornú hodnotu -0,001, čo naznačuje, že s rastúcou korupciou sa jej pozitívny efekt postupne znižuje a po prekročení určitého prahu začína mať korupcia čoraz silnejší

negatívny dopad na rast HDP. Tento vzťah je podporený aj korelačným koeficientom medzi korupciou a HDP, ktorý bol na úrovni $r = 0,1291$, čo zodpovedá veľmi nízkej pozitívnej korelácii. Hypotéza H1 bola čiastočne potvrdená. Priame negatívne účinky korupcie sa neobjavili vo všetkých modeloch, no kvadratická špecifikácia potvrdzuje, že pri vyššej miere korupcie dochádza k tlmeniu hospodárskeho rastu.

H2: Existuje nelineárny vzťah medzi korupciou a rastom HDP. Cieľom tejto hypotézy bolo overiť, či vplyv korupcie na rast HDP sleduje nelineárny priebeh, teda či sa jeho dopad mení v závislosti od úrovne korupcie. Na tento účel boli zostavené kvadratické modely 4, 5 a 6, ktoré okrem premennej *Corrupt_rev* obsahovali aj kvadratický člen *Corrupt_rev_sq*. Zo všetkých modelov sa štatisticky významný kvadratický vzťah objavil len v OLS modeli 4, kde mal *Corrupt_rev_sq* záporný koeficient vo výške $-0,001$. V tomto modeli bol zároveň aj lineárny člen *Corrupt_rev* pozitívny s hodnotou $0,074$ a štatisticky významný. Tento výsledok poukazuje na tzv. inverzný U-tvar krivky, teda že pri nižšej úrovni korupcie môže mať mierne pozitívny alebo neutrálny vplyv na rast HDP, no po prekročení určitého bodu sa jej efekt otáča a začína rast HDP tmiť. Aj keď sa štatistická významnosť kvadratického člena neobjavila vo všetkých špecifikáciách, výpovedná hodnota modelu 4 poskytuje empirickú podporu pre túto hypotézu. Hypotéza H2 bola čiastočne potvrdená. Hoci nelineárny vzťah medzi korupciou a ekonomickým rastom bol významný len v jednom modeli, jeho forma a štatistická sila naznačujú, že pri vyšších úrovniach korupcie dochádza k zmene jej vplyvu z pozitívneho na negatívny. Zistenia nadväzujú na výsledky autorov Moa a Maura, ktorí upozorňovali na možnosť nelineárneho vzťahu medzi korupciou a výkonom ekonomiky. Potvrdzuje sa, že korupcia môže mať negatívny efekt až pri vyšších úrovniach, čo je v súlade s touto teóriou.

H3: Vyššia miera korupcie znižuje prílev FDI. Výsledky regresných modelov s FDI ako závislou premennou ukazujú konzistentný negatívny vzťah medzi korupciou a prílevom zahraničných investícií. Vo všetkých modelových špecifikáciách bola premenná *Corrupt_rev* štatisticky významná a jej koeficienty sa pohybovali v rozmedzí od $-0,075$ po $-0,290$. To znamená, že zvýšenie indexu korupcie o 1 bod je spojené s poklesom priamych zahraničných investícií od $0,075$ až po $0,290$ percentuálneho bodu, v závislosti od použitého modelu. Zaujímavým doplnením je kvadratická špecifikácia premennej *Corrupt_rev_sq*, ktorá bola štatisticky významná v modeloch 4 a 5, kde nadobudla kladné hodnoty $0,001$ a $0,002$. Tento výsledok naznačuje možnú existenciu nelineárneho vzťahu, v ktorom má korupcia síce silný negatívny efekt pri nižších úrovniach, no tento vplyv sa pri veľmi vysokej

korupcii mierne zmierňuje, pravdepodobne v dôsledku adaptácie investorov alebo pôsobenia iných sprievodných faktorov. Zistenia potvrdzuje aj korelačný koeficient, ktorý ukazuje stredne silný negatívny vzťah medzi korupciou a FDI na úrovni $r = -0,3792$. Tento výsledok je plne v súlade s ekonomickou teóriou aj empirickými štúdiami. Mauro vo svojej štúdií upozorňoval na to, že vyššia miera korupcie zvyšuje transakčné náklady, znižuje transparentnosť a tým znižuje motiváciu investorov vstúpiť na daný trh. Záverom možno konštatovať, že hypotéza H3 bola jasne potvrdená. Výsledky ukazujú, že vyššia miera vnímanej korupcie systematicky znižuje objem priamych zahraničných investícií, pričom tento vzťah bol stabilný naprieč všetkými modelmi.

H4: Existuje nelineárny vzťah medzi korupciou a prílevom FDI. Cieľom tejto hypotézy bolo overiť, či vplyv korupcie na FDI nadobúda nelineárny charakter, teda či sa jej dopad mení v závislosti od úrovne korupcie. Na tento účel boli zostavené kvadratické regresné modely 4, 5 a 6, ktoré okrem lineárnej premennej *Corrupt_rev* obsahujú aj kvadratický člen *Corrupt_rev_sq*. Výsledky ukázali, že kvadratický člen bol štatisticky významný v modeloch 4 a 5, pričom nadobudol kladné hodnoty 0,001 a 0,002. To naznačuje, že negatívny vplyv korupcie na FDI sa pri veľmi vysokých úrovniach mierne znižuje. Inými slovami, kým v nižších a stredných hodnotách korupcie má tento jav odstrašujúci efekt na prílev investícií, pri extrémne vysokej korupcii už ďalší nárast nemusí viesť k tak výraznému poklesu FDI. Tento vzťah môže byť dôsledkom adaptácie investorov, ktorí akceptujú vyššie riziko výmenou za iné výhody, napr. lacná pracovná sila, daňové úľavy a strategická poloha. Hoci sa štatistická významnosť nelineárneho vzťahu neobjavila vo všetkých modeloch, významné výsledky v dvoch z troch špecifikácií poskytujú solídnu oporu pre hypotézu H4. Práca tak poukazuje na zložitejší charakter vzťahu medzi korupciou a FDI, čo potvrdzuje zistenia v literatúre – najmä práce autorov Maura a Moa, že vplyv korupcie nie je vždy lineárny, ale môže závisieť od kontextu a úrovne korupcie. Hypotéza H4 bola preto čiastočne potvrdená.

H5: Politická stabilita významne vplyva na rast HDP. Na základe výsledkov regresnej analýzy možno konštatovať, že premenná *PolStab*, ktorá predstavuje úroveň politickej stability, má pozitívny a štatisticky významný vplyv na rast HDP. Tento efekt sa prejavil vo všetkých štyroch modeloch s fixnými efektmi, pričom koeficienty sa pohybovali v intervale od 0,595 po 0,776. Tieto hodnoty naznačujú, že zvýšenie politickej stability o jeden bod môže viesť k nárastu HDP o približne 0,6 až 0,8 percentuálneho bodu. V základných OLS modeloch 1 a 4 bol síce vplyv tiež pozitívny, avšak štatistická významnosť bola dokázaná

iba pri modeli 1. Tento pozitívny vzťah však nie je potvrdený korelačnou analýzou, ktorá ukazuje veľmi slabý negatívny korelačný koeficient medzi politickou stabilitou a rastom HDP, na úrovni $r = -0,0887$. Hoci ide o slabú a pravdepodobne štatisticky nevýznamnú koreláciu, jej smer je v rozpore s regresnými výsledkami. To poukazuje na to, že jednoduché korelačné vzťahy nemusia zachytiť komplexné väzby pozorované v panelových modeloch, ktoré kontrolujú aj iné premenné a časové efekty. Zistenia sú v súlade s ekonomickou literatúrou, ktorá považuje politickú stabilitu za jeden z kľúčových faktorov udržateľného ekonomického rastu. Stabilné politické prostredie znižuje neistotu, zvyšuje dôveru investorov a podporuje efektívne fungovanie verejných inštitúcií. Hypotézu H5 preto možno považovať za potvrdenú.

H6: Úroveň formálneho vzdelania signifikantne vplýva na prílev FDI. Na základe regresnej analýzy možno usúdiť, že premenná *School*, vyjadrujúca priemerný počet rokov formálneho vzdelávania populácie staršej ako 25 rokov, má štatisticky významný vplyv na prílev priamych zahraničných investícií FDI. Tento vzťah sa potvrdil v štyroch z analyzovaných modelových špecifikácií, konkrétne v modeloch 1, 2, 4 a 5. Hodnoty koeficientov sa pohybovali od -0,109 po -0,395, čo naznačuje, že vyššia úroveň formálneho vzdelania súvisí s miernym poklesom prílivu FDI. Tento výsledok je v rozpore s tradičnými očakávaniami, podľa ktorých by lepšie vzdelaná pracovná sila mala byť pre investorov atraktívnejšia. Možným vysvetlením môže byť napríklad neefektívne prepojenie vzdelávacieho systému s potrebami trhu či nižšia flexibilita pracovného prostredia v rozvinutejších krajinách. Korelačná analýza priniesla odlišný výsledok než regresné modely. Korelačný koeficient medzi formálnym vzdelaním a FDI dosiahol hodnotu 0,2431, čo naznačuje veľmi slabý pozitívny vzťah. Tento výsledok je v rozpore s regresnou analýzou, ktorá ukázala negatívny vplyv vzdelania na prílev FDI. Takýto nesúlad poukazuje na to, že vzťah medzi vzdelaním a zahraničnými investíciami môže byť ovplyvnený aj inými premennými, ktoré sú zachytené v regresných modeloch. Hypotéza H6 tak bola len čiastočne potvrdená. Vzdelanie ovplyvňuje prílev FDI, avšak výsledky analýz nie sú konzistentné.

Záver

Cieľom tejto diplomovej práce bolo analyzovať, do akej miery korupcia ovplyvňovala ekonomický a finančný rozvoj krajín v rokoch 2009 až 2022. Skúmal sa predovšetkým jej vzťah k rastu HDP a priamym zahraničným investíciám, pričom sa zohľadňovali aj ďalšie premenné ako politická stabilita, vzdelanie, nezamestnanosť a HDP na obyvateľa. Východiskom boli teoretické poznatky autorov Mauro a Mo, ktoré naznačovali, že korupcia môže pôsobiť cez rôzne transmisné kanály a ovplyvňovať kľúčové makroekonomické ukazovatele.

Na základe vykonanej empirickej analýzy možno konštatovať, že korupcia predstavuje významný faktor ovplyvňujúci ekonomický a finančný rozvoj krajín. Panelové regresné modely poukázali na silný a konzistentne negatívny vzťah medzi mierou korupcie a objemom priamych zahraničných investícií. Investori jednoznačne uprednostňujú krajiny s transparentným prostredím, čo sa odrazilo na výraznom odlive investícií v štátoch s vyššou mierou korupcie. Vzťah medzi korupciou a rastom HDP sa ukázal byť komplexnejší. Zatiaľ čo niektoré modely indikovali pozitívny alebo nevýznamný vplyv, kvadratická špecifikácia poukázala na to, že pri nižšej úrovni korupcie môže byť jej efekt mierne priaznivý, avšak po prekročení určitého prahu sa jej dopad mení a začína tlmiť rast HDP. To poukazuje na nelineárnu povahu tohto vzťahu. Medzi najdôležitejšie faktory, ktoré ovplyvňovali ekonomické ukazovatele spolu s korupciou, patrila politická stabilita, ktorá vykazovala konzistentne pozitívny vplyv na rast HDP. Tento efekt bol silnejší a stabilnejší než účinok samotnej korupcie, čo zdôrazňuje dôležitosť inštitucionálneho prostredia pre ekonomický rozvoj.

Vo všeobecnosti možno povedať, že zistenia tejto práce potvrdili, že korupcia predstavuje významnú bariéru pre ekonomický a finančný rozvoj krajín. Najvýraznejší negatívny vplyv sa prejavil v oblasti priamych zahraničných investícií, čo zdôrazňuje dôležitosť budovania transparentných a dôveryhodných inštitúcií. Pokiaľ ide o rast HDP, vzťah s korupciou sa ukázal byť komplexnejší a môže mať nelineárnu povahu. Tieto poznatky môžu prispieť k efektívnejšiemu nastavovaniu hospodárskych politík s cieľom posilniť inštitucionálne prostredie a podporiť udržateľný ekonomický rozvoj.

Z pohľadu ďalšieho výskumu by bolo vhodné rozšíriť analýzu o nové inštitucionálne premenné či ďalšie ukazovatele kvality správy vecí verejných, ktoré by mohli spresniť odhadované vzťahy. Rovnako by bolo prínosné uplatniť alternatívne štatistické prístupy, ako

sú metódy zamerané na identifikáciu kauzálnych väzieb, ktoré by umožnili presnejšie vyhodnotiť príčinnno-následné vzťahy. Zároveň možno ako určitú limitáciu práce vnímať skutočnosť, že sa nepracovalo s dynamickými modelmi. V budúcnosti by sa mohla uplatniť metodika s využitím oneskorených hodnôt tzv. lagov, čím by sa lepšie zachytila časová dynamika vzťahov medzi korupciou a ekonomickým rozvojom. Prínosné by mohlo byť tiež rozdelenie krajín do regionálnych alebo ekonomických blokov, čo by umožnilo identifikovať špecifiká vývoja v rôznych kultúrnych a inštitucionálnych kontextoch. V neposlednom rade by ďalšie štúdie mohli pracovať s dlhším časovým horizontom alebo detailnejšími údajmi na kvartálnej báze, čím by sa zvýšila robustnosť zistení a presnosť odhadov.

Zoznam použitej literatúry

- [1] BEHRMAN, J. R. *Development, Economics of*. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. 2001. 1. vydanie. 3566-3574 s. ISBN: 978-0-08-043076-8
- [2] BLAHO, P. *Priame zahraničné investície a ich vplyv na ekonomiku Slovenska*. Študentský odborný časopis. Bratislava. Vysoká škola ekonómie a manažmentu v Bratislave. 2022. 17. ročník. 37. vydanie. ISSN: 1337-9593
- [3] FinReport. *Korupcia*. [online]. [cit. 2025-03-10]. Dostupné na: <https://www.finreport.sk/encyklopedia/korupcia/>
- [4] HINKLE, D. E., WIERSMA, W., JURIS, S. G. *Applied Statistics for the Behavioral Sciences*. Boston. Houghton Mifflin Company. 2003. 5. vydanie. 789s. ISBN: 0-618-12405-5
- [5] LIPTÁKOVÁ, K., SKALOŠ, M. *Korupcia, jej právne a ekonomické aspekty s ohľadom na korupciu na Slovensku*. Banská Bystrica. Univerzita Mateja Bela, Právnická fakulta. 2020. Dostupné na: <https://www.judikaty.info/document/article/2132/>
- [6] LUČIČ, D., GOLUBOVIČ, N., DŽUNIČ, M. *Measuring corruption – key issues, data sources and the most commonly used indicators*. Facta Universitatis. 2016. 13. ročník. 1. vydanie. 101-115 s.
- [7] MAURO, P. *Why worry about corruption?* Washington, D.C. International Monetary Fund. 1997. 6. vydanie. ISBN: 1-55775-635-X
- [8] MO, P. H. *Corruption and Economic Growth*. Journal of Comparative Economics. 2001. 29. ročník. 1. vydanie. 66-79 s. DOI:10.1006/jceec.2000.1703
- [9] Our World in Data. *Average years of schooling*. [online]. [cit. 2025-03-11]. Dostupné na: <https://ourworldindata.org/grapher/average-years-of-schooling>
- [10] Our World in Data. *Political rights score*. [online]. [cit. 2025-03-11]. Dostupné na: <https://ourworldindata.org/grapher/political-rights-score-fh?tab=table>
- [11] PODOBNIK, B., SHAO, J., NJAVRO, D., IVANOV, P. CH., STANLEY, H. E. *Influence of corruption on economic growth rate and foreign investments*. [online]. 2007. arXiv:0710.1995. Dostupné na: <https://arxiv.org/abs/0710.1995>
- [12] SIČÁKOVÁ, E., ZEMANOVIČOVÁ, D. *Transparentnosť a korupcia*. [online]. Bratislava. Transparency International Slovensko. 2002. Dostupné na: https://www.transparency.sk/wp-content/uploads/2010/01/021206_slove.pdf

- [13] SVENSSON, J. *Eight Questions about Corruption*. Journal of Economic Perspectives. 2005. 19. ročník. 3. vydanie. 19-42 s. DOI:10.1257/089533005774357860
- [14] ŠUMAH, Š. *Corruption, Causes and Consequences*. Trade and Global Market. London. IntechOpen. 2018. DOI: 10.5772/intechopen.72953
- [15] The Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law. *Corruption Comes in Many Forms*. [online]. [cit. 2025-03-10]. Dostupné na: <https://rwi.lu.se/corruption-comes-in-many-forms/>
- [16] Transparency International. *Corruption Perceptions Index*. [online]. [cit. 2025-03-11]. Dostupné na: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>
- [17] Transparency International. *EU whistleblower protection: falling short when it matters most*. [online]. [cit. 2024-12-31]. Dostupné na: <https://www.transparency.org/en/news/eu-whistleblower-protection-falling-short-when-it-matters-most>
- [18] Transparency International. *How to stop corruption: 5 key ingredients*. [online]. [cit. 2024-12-31]. Dostupné na: <https://www.transparency.org/en/news/how-to-stop-corruption-5-key-ingredients>
- [19] Transparency International. *The ABCs of the CPI: how the corruption perceptions index is calculated*. [online]. [cit. 2025-03-02]. Dostupné na: <https://www.transparency.org/en/news/how-cpi-scores-are-calculated>
- [20] Transparency International. *What is corruption?* [online]. [cit. 2024-12-30]. Dostupné na: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>
- [21] United Nations Development Programme. *Anti-Corruption for Peaceful and Inclusive Societies*. [online]. [cit. 2024-12-31]. Dostupné na: <https://www.undp.org/policy-centre/governance/anti-corruption-peaceful-and-inclusive-societies>
- [22] United Nations Office on Drugs and Crime. *Statistical framework to measure corruption*. [online]. 2023. 54. zasadnutie. Dostupné na: https://unstats.un.org/UNSDWebsite/statcom/session_54/documents/BG-4d-Framework-E.pdf?utm_source=chatgpt.com
- [23] United Nations Office on Drugs and Crime. *Measuring corruption*. [online]. [cit. 2024-12-30]. Dostupné na: https://www.unodc.org/e4j/en/anti-corruption/module-1/key-issues/measuring-corruption.html?utm_source=chatgpt.com

- [24] Úrad na ochranu oznamovateľov. *Čo je to korupcia a ako ju oznámiť*. [online]. [cit. 2025-03-10]. Dostupné na: <https://www.oznamovatelia.sk/blog-korupcia/>
- [25] World Bank Group. *Financial development*. [online]. [cit. 2025-03-09]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/publication/gfdr/gfdr-2016/background/financial-development>
- [26] World Bank Group. *World Development Indicators: Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$)*. [online]. [cit. 2025-03-11]. Dostupné na: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=BX.KLT.DINV.CD.WD&country=LMY#>
- [27] World Bank Group. *World Development Indicators: GDP growth (annual %)*. [online]. [cit. 2025-03-11]. Dostupné na: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=NY.GDP.MKTP.KD.ZG&country=>
- [28] World Bank Group. *World Development Indicators: GDP per capita (current US\$)*. [online]. [cit. 2025-03-11]. Dostupné na: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=NY.GDP.PCAP.CD&country=#>
- [29] World Bank Group. *World Development Indicators: Political Stability and Absence of Violence/Terrorism: Estimate*. [online]. [cit. 2025-03-11]. Dostupné na: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=PV.PER.RNK&country=>
- [30] World Bank Group. *World Development Indicators: Unemployment, total (% of total labour force)*. [online]. [cit. 2025-03-11]. Dostupné na: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=SL.UEM.TOTL.ZS&country=OED#>
- [31] ZEMANOVIČOVÁ, D. *Ekonomické aspekty korupcie*. Ekonomický časopis. 2002. 50. ročník. 2. vydanie. 182-196 s. Dostupné na: https://ekonom.sav.sk/uploads/journals/economic/2002_2_Zemanovicova.pdf